

HOA CHO NGƯỜI Ở LẠI

(Kịch nói)

Tác giả: Nguyễn Toàn Thắng

NHÂN

VẬT

BÀ NHÂN: (Lúc trẻ và già)

ÔNG TẬP: Chồng bà Nhân

ÔNG CẢ Bố bà Nhân

TÙNG:

BÀ CẢ Mẹ bà Nhân

LỄ: Con cả bà Nhân

NGHĨA: Con thứ hai bà Nhân

TRÍ: Con áp út bà Nhân

TÍN: Con út bà Nhân

MẾN: Người yêu Lễ

HƯỜNG Vợ Nghĩa

HỌC: Con của Nghĩa, cháu nội bà Nhân

KHÈO: Chủ tịch xã, cháu gọi bà Nhân là mợ

VÀ CÁC VAI PHỤ TRONG VAI DÂN LÀNG, BỘ ĐỘI.....

CẢNH 1

Ngôi chùa làng nằm nép trong bụi cây nhãn với không gian tĩnh lặng.

Cô Nhân hót hải chạy vào, rồi ngã xuống.

Cô Nhân đứng dậy, thở dốc.

Ni sư đi ra, giật mình.

NI SƯ: (Đỡ cô Nhân dậy) Này, có chuyện gì đêm hôm con hót hải thế?

CÔ NHÂN: (Nghẹn ngào) Ni ơi, ni cho con ở đây với ni. Con sẽ ở đây với ni mãi mãi, không bao giờ về nhà nữa đâu. Ni ơi.

NI SƯ: Kìa con, có chuyện gì cứ bình tĩnh mà nói. Lại giận cha giận mẹ rồi hả. Thì cứ ở đây, lát nữa ni cho người xuống nói với cha mẹ con để đỡ lo, rồi mai hết giận ni sẽ đưa con về.

CÔ NHÂN: Không, con ở đây với ni mãi mãi, không về nữa. Không bao giờ.

NI SƯ: *(Cười độ lượng)* Nào con gái yêu của ni, con lại thế rồi. Con có nhớ đây là lần thứ mấy con đòi ở đây với ni mãi mãi không?

CÔ NHÂN: Lần này là thật ạ.

NI SƯ: Lần nào con chẳng nói thế. Thôi con cứ ngồi đây, ni bận ngâm kệ một chút. Lát nữa nếu muốn ở lại thì vào trai phòng với ni.

CÔ NHÂN: *(Kéo tay ni sư)* Ni ơi...

NI SƯ: *(Nghiêm khắc)* Nào, con biết là giờ nào ni cũng chiều con, chỉ riêng giờ ngâm kệ là không thể *(đi vào)*.
Cô Nhân nhìn theo ni sư, thở dài, rồi thét lên một tiếng.
Cô Nhân xoa tóc ra, nhìn mái tóc.
Cô Nhân đi đi lại lại, rồi mở tay nải ra, lấy con dao.
Cô Nhân khẽ cười, rồi cắt phăng mái tóc.
Cô Nhân òa lên khóc.
Rồi Cô Nhân ngẩng lên, lại cắt tiếp.
Con dao động vào mảng thịt.
Cô Nhân hất mảng tóc xuống, thấy máu chảy ra tay.
Cô Nhân rú lên.

NI SƯ: *(Chạy ra, hốt hoảng)* Con làm sao thế hả? Trời ơi, sao lại cắt tóc nham nhở thế kia? Lại để máu chảy rồi.

CÔ NHÂN: Ni sư, cho con ở lại nhé *(oà khóc)* Con không về nhà nữa đâu.

NI SƯ: *(Lấy khăn dẹt lấy vết máu trên đầu cô Nhân)* Thôi được rồi, con vào đây. Có gì từ từ kể cho ni nghe.

CÔ NHÂN: Vâng ạ. Chuyện của con chán lắm...

NI SU: Con vào đây. Ni sẽ nghe con kể.

CẢNH 2:

Nhà cụ Ba Tùng, căn nhà ngói năm gian.

Trước mặt là cái sân rộng, hai bên là hai dãy nhà ba gian.

Trong sân là một cây cau to, một cái giếng nước.

Trước cổng là một bụi hoa hồng khế đang đưa trước gió.

BÀ CẢ TÙNG: *(Nhìn ông Cả Tùng chăm chú)* Ông ơi, tại sao thiên hạ thiếu gì người ông không gả, mà lại gả con gái mình cho thằng Tập. Cái thằng đến là xấu, người gì mà có một mẩu, đã thế lại đen nhẻm, lại còn lưng còng. Không kể đến việc nhà nó nghèo, lại là con mồ côi, ăn bữa nay lo bữa mai. Chẳng hiểu ông nghĩ gì nữa. Tôi không thể hiểu nổi.

ÔNG CẢ TÙNG: *(Hắng giọng)* Bà đúng là đàn bà con gái, không hiểu gì chuyện đời.

BÀ CẢ TÙNG: Vâng, tôi không hiểu gì chuyện đời, nhưng tôi là mẹ, tôi phải thương con mình chứ. Bao nhiêu chỗ đảng hoàng đến hỏi, ông không gả, để bây giờ...

ÔNG CẢ TÙNG: *(Sắng giọng)* Bao nhiêu chỗ đến là bấy nhiêu lần cái Nhân từ chối, làm tôi mất cả mặt với người ta. Bà nhớ lại đi, hồi nọ cụ Tuần Tam đến xin, thì con gái mình ra bảo bao giờ thiên hạ hết người thì may ra mới lấy anh chàng hôm nay nói nửa câu mai mới nói nửa câu còn lại. Bà nhớ chưa?

BÀ CẢ TÙNG: Vâng, tôi nhớ rồi.

ÔNG CẢ TÙNG: Đây, bà nhớ là tốt rồi.

BÀ CẢ TÙNG: *(Chép miệng)* Con gái mình cũng ngoan lắm cơ.

ÔNG CẢ TÙNG: Tháng trước, chỉ mới tháng trước chứ đâu, cha con cụ Cử Cạch đến hỏi thì con gái mình ra sân ngâm nga *(bắt chước giọng cô Nhân)*
Tổ sư cha cái hoa thiên lý
Tổ sư bố con đi kia ơi
Bà tưởng mày chơi với ai
Mày chơi với lũ con trai học trò

Học trò ăn vụng cá kho

Thầy đồ bắt được í o lạy thầy...

Làm cho con cụ Cử Cách tức quá không chịu được chẳng phải bỏ về đó sao. Bà nhớ lại đi, có phải tôi không tìm chỗ môn đăng hộ đối cho con mình đâu.

**BÀ CẢ
TÙNG:**

Thì con gái mình nó thế, ông cứ từ từ, rồi sẽ có bậc anh hào vừa mắt nó.

**ÔNG CẢ
TÙNG:**

Cái tính khí nó như thế thì anh hào hay anh xu chỉ có trong truyền thuyết thôi bà nhé. Nó đã thế, thì phải để cuộc đời dạy cho nó tỉnh ngộ ra.

**BÀ CẢ
TÙNG:**

Nhưng không thể bắt con mình lấy một thằng khổ rách áo ôm thế được. Ông định huỷ hoại đời con gái mình à?

**ÔNG CẢ
TÙNG:**

Làm sao mà không lấy được.

**BÀ CẢ
TÙNG:**

Thì ông xem, nhà mình tuy không bằng ai nhưng cũng có chút tiếng tăm, ruộng nhiều đất lắm...

**ÔNG CẢ
TÙNG:**

Lắm hay nhiều cũng là do bàn tay tôi và bà xây dựng mà thành. Con vua ngày xưa còn lấy thằng câu cá thì sao.

**BÀ CẢ
TÙNG:**

Thằng này nó đánh dậm.

**ÔNG CẢ
TÙNG:**

Đấy, đánh dậm còn oách hơn câu cá, mà con mình đã bằng con vua đâu. Bà đừng nghĩ ngợi nhiều.

**BÀ CẢ
TÙNG:**

Nhưng ông không làm thế được.

**ÔNG CẢ
TÙNG:**

(Đập bàn) Tôi là cha nó, tôi thương con mình hơn ai hết, hơn cả bà đấy! Nhưng có thương thì thương, vẫn phải để đời dạy nó. Chiều chuộng từ nhỏ là hại con, bà hiểu chưa.

**BÀ CẢ
TÙNG:**

Tôi chưa hiểu.

**ÔNG CẢ
TÙNG:**

Nó phải lấy một thằng như thằng Tập để trả giá cho cái sự hống hách coi trời bằng vung. Vả lại, tôi đã nhìn rồi, thằng bé tuy kém người ta cái dung nhan nhưng chẳng kém người ta cái ý chí. Tôi đã quyết rồi, bà đừng nói nữa. Mà nhanh lên, nhà người ta sắp đến rồi kìa. Tôi vào phòng thay đồ *(đi ra)*

BÀ CẢ TÙNG: (*Gọi to*) Cái Tí đâu, sửa soạn.

CÁI TÍ: (*Chạy ra*) Con đây ạ.

BÀ CẢ TÙNG: Sao mắt con đỏ hoe thế kia.

CÁI TÍ: Con... con không ạ.

BÀ CẢ TÙNG: Con bé này đến là lạ, cứ bám lấy cô như bóng với hình ấy. Cười tươi lên, cô mày khóc kệ cô mày, việc gì đến mày mà mày khóc kè.
- Con bé này đến là lạ, cứ bám lấy cô như bóng với hình ấy. Cười tươi lên, cô mày khóc kệ cô mày, việc gì đến mày mà mày khóc kè.

CÁI TÍ: (*Nhìn bà cả Tùng*) Bà cũng đỏ mắt kìa, còn nói con.

BÀ CẢ TÙNG: Cái con bé này. Bà đỏ mắt là do ngồi nhiều bên bếp (*sút sít*) Con ơi, bà thương cô quá.

CÁI TÍ: (*Ôm chằm lấy bà cả Tùng*) Con cũng thương cô quá bà ơi.

BÀ CẢ TÙNG: (*Nhìn ngó*) Thôi sửa soạn đi con, kéo ông ra.

CÁI TÍ: Vâng vâng. *Cái Tí dọn dẹp lại bàn.*

CÁI TÍ: Bà ơi, thế sửa soạn theo kiểu đại lễ hay trung lễ ạ.

BÀ CẢ TÙNG: (*Cười nhẹ*) Đại lễ chứ con, dù gì thì cũng là việc lớn của cô mà.

CÁI TÍ: (*Lắm bắm*) Đại lễ thì đại lễ. Chả gì hôm nay người ta cũng sang hỏi cô mình, dù người ta xấu như con ma (*dọn dẹp bàn nước*).

ÔNG CẢ TÙNG: (*Ra, khoác bộ áo gấm*) Chuẩn bị đi, nhà người ta sang rồi đó.

BÀ CẢ TÙNG: Vâng, vâng (*trải lại tấm phủ bàn*) Được chưa ông.

ÔNG CẢ TÙNG: Được rồi.

Tập vào

TẬP: Con chào ông bà.

- BÀ CẢ TÙNG:** *(Ngơ ngác)* Còn ai nữa không?
- TẬP:** Dạ không ạ.
- BÀ CẢ TÙNG:** *(Đập bàn)* Cút ngay. Anh định biến lễ dạm con tôi thành trò đùa à? Sang dạm mà không một người lớn tuổi nào đi cho phải đạo à? Anh có biết lễ nghi không?
- ÔNG CẢ TÙNG:** Bà ngồi xuống. Chưa đến lượt bà nói.
- TẬP:** Thưa ông bà. Con tứ cố vô thân, lại mới đến nơi này ít năm nên cũng không có người quen. mấy hôm rồi có nhờ các cụ hàng xóm đi sang cùng, nhưng cụ nào cũng lắc đầu quầy quậy. Mà ngày tháng thì đã định rồi, con không thể làm khác được. Nay nếu bà không đồng ý, con xin được ra về.
- ÔNG CẢ TÙNG:** Anh thành thật thế là tốt. Ngồi xuống nói chuyện đi.
- Tập đi ra, lấy cối giầu buông cau vào.*
- TẬP:** Thôi thì theo tục, con có coi trầu sang dạm ngõ em Nhân.
Ông Cả Tùng vẫy tay làm hiệu.
Cái Tí cầm cối trầu đặt lên bàn thờ.
- TẬP:** Mấy hôm trước, con có đánh được con cá quả vài cân ta, sang biếu ông bà nấu cháo.
- BÀ CẢ TÙNG:** biết mình thích ăn cá quả cơ chứ.
- TẬP:** Còn đây là nồi cá trắm đen, con đã kho sẵn, ông bà ăn chỉ việc đun lại cho nóng là được.
- BÀ CẢ TÙNG:** *(Lẩm bẩm)* Thằng này cứ như nằm ở trong nhà mình nghe lỏm ấy. Hôm trước thèm ăn cá trắm không thể tả.
- TẬP:** Thôi thì của ít lòng nhiều, ông bà nhận lấy tấm lòng của con.
- BÀ CẢ TÙNG:** *(Bảo cái Tí)* Giá có cách nào có cá ăn mà không phải gả cô con đi thì tốt nhỉ.
- TẬP:** Ấy sao thế được hả bà, phải có đi có lại chứ.

BÀ CẢ TÙNG: Con nói thế nghĩa là bà không được ăn chứ gì.

ÔNG CẢ TÙNG: Thôi được rồi, nhà tôi tuy có gia phong nhưng cũng biết thông cảm cho người ta. Lễ nghĩa mà làm gì, cốt yếu ở tấm lòng.
Ông Cả Tùng vẫy tay cho bà Cả Tùng và cái Tí đi ra.

ÔNG CẢ TÙNG: *(Hắng giọng)* Con gái tôi tốt bụng, nhưng tính khí cũng khác người. Chắc là ngoài anh ra cũng không ai chịu được. Thôi thì anh cố gắng chịu khó, sau này hẳn sẽ tốt.

TẬP: Vâng. Con xin hứa.
Ông Cả Tùng đi vào.
Tập nhìn quanh, rồi chạy ra lấy túm nhãn vào.
Tập đi tới cánh cửa khoá ngoài, đặt chùm nhãn vào ổ, rồi đưa lại gần.

TẬP: *(Nói nhẹ nhàng)* Minh ạ. Tôi biết mình đang ở đây. Tôi vừa bẻ chùm nhãn vườn nhà, nhãn chín lần hai rồi, cùi dày lắm, không sộp nước đâu.
Tập bẻ chùm nhãn cho bớt cành, rồi ngồi xuống.

TẬP: Minh ạ, thôi cũng là duyên số với nhau. Sau này về với tôi, có thể phải nghèo, nhưng tôi sẽ không để mình phải buồn. Minh đừng nén khóc, nếu tôi ở cảnh này tôi cũng sẽ khóc như mình.
Tập nhìn xung quanh.

TẬP: Minh cứ nghỉ ngơi, tôi về đây *(đi ra)*.
Cái Tí thập thò, rồi ra.

CÁI TÍ: *(Ghé tai vào cửa)* Cô ơi.

GIỌNG CÔ NHÃN: Cô đây.

CÁI TÍ: Sao giọng cô khàn đặc thế.

GIỌNG CÔ NHÃN: Cô khóc chứ còn sao nữa.

CÁI TÍ: Hay cô ăn ít nhãn cho ngọt giọng. Ấy chết, nhãn này...

GIỌNG CÔ NHÃN: Kệ chứ không thích là một chuyện, nhãn ngon ta cứ ăn. Đây là người ta tự mang sang cho mình cơ mà. Nhưng cô bị nhốt trong phòng, ăn kiêu gì?

CÁI TÍ: Để em lên mở then nhé (*nhắc then lên*).

CÔ NHÂN: (*Ra, len lên nhìn quanh*) Ông đâu rồi?

CÁI TÍ: Ông vẫn ở trong nhà.

CÔ NHÂN: (*Vặt nhăn, ăn*) Ngọt quá. Sao nhà mình cũng trồng nhăn mà không được ngọt thế này nhỉ?

CÁI TÍ: Em cũng không biết.

CÔ NHÂN: Ăn đi em.

CÁI TÍ: Vâng, ăn chứ cô nhỉ. Nay cô ơi, thế cô định đồng ý lấy chú ấy à?

CÔ NHÂN: (*Lắc đầu*) Không bao giờ. Em xem ta thế này mà phải chịu lấy một người như thế à?

CÁI TÍ: Em thấy chú ấy cũng tốt.

CÔ NHÂN: (*Cười*) Tốt thì cô sẽ có cách đền ơn. Em không phải lo.

CÁI TÍ: Cô định thế nào?

CÔ NHÂN: Cứ cho mọi việc xong đi. Rồi cô sẽ có cách.

CÁI TÍ: Hay cô định bỏ trốn?

CÔ NHÂN: Em quả là hiểu ý ta.
Có tiếng hắng giọng.

CÁI TÍ: (*Lo lắng*) Ông vào đây. Cô trốn vào phòng đi.
Cô Nhân vào phòng. Cái Tí đẩy rổ nhăn vào rồi gác then lại.

CÔ NHÂN: Cái Tí. Ra lấy ông cái khoá. Từ giờ đến ngày cưới, không được để cô chạy trốn. Nếu không, đừng trách ông.

CÁI TÍ: (*Ra*) Vâng ạ.
Ông Cả Tùng ngồi lấy đàn, so dây.

ÔNG CẢ TÙNG: (*Hát*) Em ơi gió đã sang mùa
Không em gió chẳng thiết đùa với ai
Em ơi trên chặng đường dài
Mình anh với một bóng dài mình anh
Em ơi sao lá trên cành

Không tươi cũng chẳng long lanh sắc hồng
Em ơi dẫm vết thương lòng
Cũng đủ trang trí cho phòng cô dâu

*Tiếng hát chìm dần.
Đèn tắt. Chuyển cảnh.*

CẢNH 3:

Sân chùa. Cành lá rung rinh trước gió.

Tú Lạch cùng thằng Ở đi vào.

TÚ LẠCH: *(Hát hàm)* Mày xem có phải đây là chỗ cô Nhân ở không?

THẰNG Ở: Vâng bẩm cậu Tú Lạch, đúng vậy. Người làng nói cô Nhân đã cắt tóc quy y cửa thiền môn *(chấp tay)*. Thật là một sự thương tâm cậu nhỉ.

TÚ LẠCH: *(Giả vờ xót xa)* Than ôi, thương quá. Một kiếp hồng gian.

THẰNG Ở: Hồng nhan chứ cậu.

TÚ LẠCH: Tiên sư mày, cứ hờ ra là bắt bẻ tao

THẰNG Ở: Cậu đã dặn con là không bắt bẻ chỗ đông người thôi mà, đây có ai đâu, đúng không? Tính con là thế, sai là không được. Sai là nấn lại ngay cho đúng. Hồng nhan ở đây có nghĩa là má hồng, mà sách có câu hồng diện đa thâm thủy cậu hiểu chưa.

TÚ LẠCH: Hiểu cái tiên sư nhà mày ấy. Tao mà hiểu thì cha tao đã không phải mua cho tao cái chức tú tài.

THẰNG Ở: Sao cậu không mua lấy chức gì của người tây ấy?

TÚ LẠCH: Nó đắt chứ sao. Hời ngu thế cũng hời. Thôi giờ mày vào thám thính xem cô Nhân đang làm gì?

THẰNG Ở: *(Đi vào, rồi đi ra)* Thám thính xong làm gì tiếp hả cậu?

TÚ LẠCH: Thích làm gì thì làm. Này, không phải. Xem nếu là cô Nhân đang không làm gì thì để tao vào tán tỉnh.

THẰNG Ở: Tán gái có chồng rồi cũng tán.

TÚ LẠCH: Có chồng nhưng cũng là chưa chồng, mày hiểu chưa?

THẰNG Ở: À, ý cậu là cô Nhân có chồng rồi nhưng họ chưa én en chứ gì?

TÚ LẠCH: Thằng này khôn quá. Mày có biết là ngay đêm động phòng, cô Nhân đã bảo chồng là.

THĂNG Ồ: Là sao hả cậu?

TÚ LẠCH: *(Nhấn nhó)* Mày để yên cậu tả cho mà xem *(hắng giọng)* Này thằng kia.

THĂNG Ồ: Cô ấy gọi chồng là thằng ạ?

TÚ LẠCH: Ờ ờ cậu gọi, quên mất. Như này nhé *(giả giọng thẽ thọt)* Này mình ạ.

THĂNG Ồ: Đó mới là giọng của cô Nhân chứ.

TÚ LẠCH: Mày để yên cậu kể cho. Này mình ạ, tôi lấy mình là do cha tôi ép, chứ nếu không tôi đã lấy cậu Tú Lạch.

THĂNG Ồ: Thật là cô Nhân nói thế ạ?

TÚ LẠCH: Tiên sư mày, câu sau là tao bịa ra.

THĂNG Ồ: Khó thế mà cậu cũng nghĩ được.

TÚ LẠCH: Thì ở đời ai chả có mơ ước. Nào để yên cậu kể tiếp. Cô Nhân nói tiếp, thế nên, tôi chờ xong mọi việc rồi tôi sẽ ra đi.

THĂNG Ồ: Thế mà chồng cô ấy để cô ấy đi à?

TÚ LẠCH: Thì đã bảo nó là thằng ngu mà, lại hèn mạt, có dám làm gì đâu.

THĂNG Ồ: Cũng phải.

TÚ LẠCH: *(Nhìn)* Kìa, cô Nhân ra rồi. Mày ra nói hộ cậu. Mày làm xong việc thì cậu thưởng.

THĂNG Ồ: Lần này có thưởng à cậu? Hôm nay trời đi vắng ạ?

TÚ LẠCH: Cậu đây rất hào phóng, mày hiểu chưa?

THĂNG Ồ: Hào phóng là cậu phóng ra từng hào ạ?

TÚ LẠCH: Thằng này, lại bắt bẻ cậu rồi. Làm đi.

THĂNG Ồ: Ở hay, việc gì con giúp được chứ việc này thì không. Cậu phải tự nói chứ.

TÚ LẠCH: *(Giậm chân quát)* Tiên sư mày, mày có thấy mỗi lần cậu gặp cô Nhân là cậu lúng túng, cậu run rẩy như cua gặp ếch không. Cậu

mày đây không sợ trời, không sợ đất, bố cậu cậu càng không sợ, mà sợ mỗi cô Nhân.

THĂNG Ỏ: Ở cậu này lạ nhể. Trước kia cô Nhân là con gái cụ Cả Tùng khét tiếng cậu còn sợ thì được, giờ cô ấy là vợ thằng đánh giậm.

TÚ LẠCH: Thằng này láo. Cậu gọi thằng đánh giậm thì được, mày phải gọi là ông chứ.

THĂNG Ỏ: - Vâng, thì giờ là vợ ông đánh giậm, thân phận khác rồi. Cậu việc gì phải sợ. Kìa, cô ấy ra kìa, cháu chạy đây (*nói xong chạy đi, nấp vào một bên*).

TÚ LẠCH: Thằng Ỏ này nói đúng, giờ khác rồi. Việc gì phải sợ.

Cô Nhân đi (Nhảy chắn trước mặt) Kìa em
ra.
vàng

Mà vấp phải đá mà quàng phải.... (*ngán người ra*) phải cái gì nhỉ?

CÔ NHÂN: Tôi đi đâu mặc xác tôi. Không thuộc phong dao thì đừng có đọc, kéo lại hồ danh cậu Tú. Tự nhiên nhảy xổ ra chặn đường thế này à?

TÚ LẠCH: Em bảo cậu nhảy xổ ra quá là bảo cậu là chó à?

CÔ NHÂN: Ừ, thế thì sao?

TÚ LẠCH: Em muốn cậu làm chó cậu sẽ làm cho em xem (*chồm hồm*) Gâu gâu, ăng ăng.

CÔ NHÂN: Thôi thôi cậu ạ, tôi có cần xem đâu. Mà cậu tránh ra để tôi đi.

TÚ LẠCH: Em đừng đi, để cậu nói đôi lời

CÔ NHÂN: Cho cậu nói hần ba lời.

TÚ LẠCH: Cậu biết em đang rất khổ.

CÔ NHÂN: Sao tôi lại khổ?

TÚ LẠCH: Không khổ sao em lên chùa ở?

CÔ NHÂN: Lên chùa ở là việc của tôi.

TÚ LẠCH: Em đừng tự dối mình. Cậu biết do em kiêu ngạo nên cha em đã cho em một bài học bằng cách bắt em lấy thằng đánh giậm lùn một mẩu, ôi thật là con gái khôn lấy thằng chồng đại như bông hoa lài cắm bãi phân lợn.

CÔ NHÂN: Cậu có muốn ăn tát không?

TÚ LẠCH: Đây mồm cậu đây em tát đi. Kể cả rơi răng nhà cậu cũng đủ tiền để làm lại răng vàng.

CÔ NHÂN: *(Nói dần từng chữ)* Tôi nói cho cậu biết. Việc của tôi không liên quan đến cậu. Kể cả sau này không lấy ai nữa tôi cũng không lấy cậu.

TÚ LẠCH: Vì sao?

CÔ NHÂN: Tôi không cần giải thích.

TÚ LẠCH: Em mà giải thích xong cậu đi luôn, cậu không ở lại đây nữa.

CÔ NHÂN: Vì cậu cậy thế cha mà lười biếng, lêu lổng, không chịu chí thú.

TÚ LẠCH: Được rồi, chỉ có thế thôi à. Cậu sẽ vì em mà thay đổi. Em hãy trông mắt lên mà đợi cậu.

CÔ NHÂN: Chờ ông mắt lên chứ không phải tờ rỗng mắt lên. Tôi không phải trâu bò mà tờ rỗng.

TÚ LẠCH: Em cứ mĩa mai cậu đi. Rồi xem *(bỏ đi)*.

Cô Nhân nhìn theo, rồi thở dài.

TÚ LẠCH: *(Quay lại)* Này, em nói thật chứ? Thật là nếu cậu thay đổi, em sẽ ấy ấy cậu chứ?

CÔ NHÂN: Cậu mà thay đổi, may ra tôi để ý.

TÚ LẠCH: Được rồi, em hãy chờ đấy *(đi ra)*.

CÔ NHÂN: Lần này đi hẩn nhé.

TÚ LẠCH: *(Phụng phịu)* Em quá đáng lắm. Được rồi, cậu đi hẩn đây.
Rồi cô òa lên khóc.

NI SƯ: *(Ra, cầm cái mũ)* Này con, ni mới móc cho con được cái mũ này. Che những vết lồm chồm đi.

CÔ NHÂN: *(Lắc đầu)* Con cần gì đẹp với ai nữa.

NI SƯ: Thân thể của con là cha mẹ tạo thành, con không được huỷ hoại.

CÔ NHÂN: Thế cái gì là của con ạ?

NI SU: Không cái gì là của con, mà cái gì cũng là của con. Thôi, tinh thần con đang xáo động, hãy cứ vào mà nghỉ ngơi. Việc ngoài này để ni làm.

CÔ NHÂN: Con làm sao mà phải nghỉ?

NI SU: Kìa con, đã ở đây thì đừng to tiếng với ni. Con ở đây đã lâu, phải hiểu mọi chuyện chứ.

CÔ NHÂN: Con xin lỗi ni (*bẽn lễn đi vào*).

Ni sư cầm cây kéo, tỉa từng cành hoa.

TẬP: (*Vào, gánh trên vai chiếc giỏ đựng hoa quả*) Con chào ni sư.

NI SU:

TẬP: Vâng, con vừa xong buổi chợ, hôm nay nhiều cá nhỏ nên bán chậm, thế là con bán rẻ cho mọi người cùng vui. Chứ để thêm lúc nữa cá ươn càng khó bán.

NI SU: Ngày nào con cũng vất vả thế này, ni thật là ngại quá.

TẬP: Không sao đâu ni, con vất vả quen rồi. Vả lại nhà con ở đây, con coi ni cũng như mẹ, ni để con được làm tròn đạo.

NI SU: Ni thật không biết nói thế nào.

TẬP: Nhà con ngang ngạnh nhưng bản tính tốt. Con lấy được cô ấy cũng là có phúc có phần, ni không phải ngại. Lấy nhau rồi, cô ấy có thể nào con cũng phải chịu thôi ni à.

NI SU: Để ni nói với vợ con.

TẬP: Ni nói cũng tốt, nhưng một khi cô ấy chưa thông thì cũng chẳng để làm gì. Ni để con tỉa cho.

NI SU: Con biết tỉa hoa à?

TẬP: Vâng, con yêu các loài hoa. Thường ngày con vẫn hay tỉa ạ.

Ni sư đưa kéo cho Tập

TẬP: (*Cầm lấy cây kéo, rồi đưa giỏ hoa quả cho ni sư*) Ni cầm lấy cho con, rồi dụ nhà con ăn. Đừng nói là của con kéo cô ấy lại tự ái. Hoa quả vườn nhà con đó ạ.

NI SU: Con ơi, ni thật sự cảm cảnh cho con quá.

TẬP: *(Cười)* Con không sao đâu ạ.

NI SU: Thôi được rồi, ni vào cắt hoa quả *(đi vào)*.

TẬP: *(Vừa tỉa cành lá vừa hát)*

Rừng trập trùng

Ôi ôi cao

Ôi ôi sâu

Ôi làng nước ơi bao nhiêu thanh niên đánh nhau cũng vì cái rừng trập trùng

Ôi ôi cao

Ôi ôi sâu...

TẬP: *(Ngó vào trong)* Ni ơi con về đây, con để cái kéo ở dưới nhé *(đi ra)*.

Ni sự ra theo.

CÔ NHÂN: *(Lắc đầu)* Sao ni không nói cho con là ngày nào anh ấy cũng đến đây. Hôm nay con không có linh cảm thì sao con biết được.

NI SU: Ngày nào chồng con cũng đến từ sáng sớm. Hết quét sân lại tưới cây, tỉa hoa.

CÔ NHÂN: Còn hoa quả mọi ngày đều là anh ấy đem đến?

NI SU: Thì con thử nghĩ xem, còn ai nữa không? Hoa quả mọi người cúng dường, ni đều chia cho trẻ con xung quanh.

CÔ NHÂN: Sao lại có người tốt với con thế hả ni?

NI SU: Thì con nghe được rồi đó thôi. Chồng con là người tốt.

CÔ NHÂN: Nhưng mà anh ấy xấu quá.

NI SU: Xấu hay đẹp là do cách ta nhìn thôi con. Chẳng hạn như bây giờ người ta nhìn con gái phải óng ả mới là đẹp, chứ đời nhà Đường bên Trung Hoa phụ nữ phải thật béo tốt mới là đẹp. Chứ gầy gò là không được con ạ.

CÔ NHÂN: Ý ni là ngắm ngắm da trâu nhìn lâu cũng đẹp chứ gì?

NI SU: Con thật là ngang ngạnh. Ni từng này tuổi rồi, ni biết phân biệt phải trái. Chồng con có thể kém người ta về vẻ ngoài.

CÔ NHÂN: Ni cứ nói toạc ra là quá xấu đi ạ, hàng vạn người mới có một. Xấu quỷ hồn ma chê xấu tái xấu tê xấu từ đường đê về ngõ chợ xấu man rợ xấu lạ lùng.

NI SU: Sao con lại có thể chê chồng con hào hứng đến thế nhỉ? À ni biết rồi, biết tổng rồi.

CÔ NHÂN: *(Cười)* Ni cứ đi guốc vào bụng con thế?

NI SU: Nói cho con nghe, nếu là người thường, ai cũng thích được chăm sóc như thế. Vậy con nghĩ đi, trước kia vì sao con chê hết người này đến người khác đến hỏi? Là vì con thấy họ chỉ coi con như một thứ trang sức, họ có quan tâm đến việc con cần gì con nghĩ gì đâu chứ.

CÔ NHÂN: Vâng, con hiểu.

NI SU: Đồng ý với con là dù rất quý chồng con, nhưng ni cũng thấy là chàng ta quá xấu. Nhưng như thế đã làm sao.

CÔ NHÂN: Vâng, cùng lắm thì đêm cũng tắt đèn ni nhỉ?

NI SU: *(Cười)* Con đúng là...

CÔ NHÂN: *(Chạy vào, hốt hải, nhìn ni)* Ni ơi con quên mất, nhà con thích hoa hồng phai. Để con trồng một bụi gần đây cho nhà con ngày ngày ngắm *(ngẩng lên nhìn thấy Nhân, vội đứng sững, lắp bắp)* Mình... mình.

Cô Nhân lúng túng, cúi mặt xuống.

NI SU: *(Cười dịu dàng)* Thôi Nhân, con về với chồng con đi. Chứ con còn ở đây thì ngày nào chồng con cũng đến, tội lắm.

CÔ NHÂN: *(Quay đi)* Ni, con...

NI SU: Thôi nào, nghe ni đi. Mọi khi con mạnh bạo lắm cơ mà.

CÔ NHÂN: *(Lúng túng)* Vâng ạ. Nhưng tóc con vẫn còn chưa mọc đều, sợ...

NI SU: *(Cười)* Thế bây giờ lại muốn đẹp rồi hả con?

CÔ NHÂN: Vâng. Con gái ai chẳng thích đẹp.

TẬP: Mình cứ về lúc này đi, ít ra thì cũng để tôi đỡ tự ti về tôi..*(phá lên cười, cầm lấy tay Nhân).*

Nhân rút tay lại.

Ni sư cầm lấy tay Nhân, rồi đưa vào tay Tập.

NI SƯ: Hai con ạ. Mọi sự trên đời đều là từ duyên mà ra. Hai con có duyên với nhau, thì sau này nhìn nhau mà sống. Về với nhau đi (*ni sư đi vào*).

TẬP: (*Nhìn theo*) Con chào ni (*nhìn cô Nhân*) Mình về thôi.

CÔ NHÂN: Vâng.

TẬP: Ta đi thôi.

CÔ NHÂN: Ta đi thôi.

TẬP: Gì vậy mình?

CÔ NHÂN: Mình có giọng hát rất lạ, khê nồng nàn đặc mà tình cảm lắm. Mình hát cho em nghe nhé, cho quãng đường ngắn lại.

TẬP: Ngắn hay dài thì mình cũng đi với tôi, tôi cũng đi với mình. Tôi chỉ muốn hát cho mình vui.

CÔ NHÂN:

TẬP: (*Vừa đi vừa cất giọng*) Một thằng dở gập con hăm
Chúng bàn ngay chuyện đi hăm quả thông
Chẳng may mà chúng thành công
Thiên hạ xúm lại rước ông với bà.

CÔ NHÂN: Bài này vui nhưng không tình cảm mình ạ.

TẬP: Có ngay, vừa vui vừa tình cảm (*hát*)
Làng tôi có một cây đa
Nhưng ai cũng gọi nó là cây si

Tiếng hát xa dần. Đèn tối dần.

Chuyển cảnh.

CẢNH 4

Nhà Tập một căn nhà gianh ba gian.

Trước sân là một bụi hồng, gần đó là các loại hoa.

Sau nhà là các cây ăn quả như na, bưởi, ổi, hồng xiêm...

CÔ NHÂN: (*Ra, lúng túng*) Để em vào bếp nấu cơm...

TẬP: *(Cười)* Mình không quen bếp này đâu, cứ ngồi nghỉ đi. Bếp này tôi làm ra để tôi nấu mà.

CÔ NHÂN: Thế sau này em nấu cách nào?

TẬP: Thế sau này em nấu cách nào?

CÔ NHÂN: Thế sau này em nấu cách nào?

TẬP: Thế sau này em nấu cách nào?

CÔ NHÂN: Thế sau này em nấu cách nào?

TẬP: Mình cần gì phải nấu.

CÔ NHÂN: Sao lại như vậy?

TẬP: Thì trước kia không có mình tôi vẫn nấu, có mình về thì tôi vẫn nấu như thế. Chỉ khác là trước nấu một mình nhiều lúc ăn thấy buồn, có mình ăn cùng thì vui hơn.

CÔ NHÂN: *(Reo lên)* Mình ơi, em nhóm lửa đun nồi này nhé.

TẬP: Không cần đâu, cứ để nó liu riu như thế. Đây là nồi cá kho mà. Tôi kho từ đêm hôm qua đây. Mình ra lấy cho tôi siêu nước vào đây, cạn hết rồi.

CÔ NHÂN: *(Ra lấy nước, reo lên)* Mình ơi, hôm nay hoa nở đẹp quá.

TẬP: Ừ, khóm hồng này nở từ sáng sớm. Tôi đoán là có điềm lành, nên hôm nay mới mượn có sang thăm ni sư lúc tan buổi chợ, thì vừa hay đón được mình về.

CÔ NHÂN: Thật thế hả mình?

TẬP: Thật mà.

CÔ NHÂN: *(Tay nâng niu bông hồng)* Hoa ơi, cảm ơn mày nhé.

TẬP: *(Nói vọng ra)* Tôi biết hoa này mình thích nên cứ trồng, cứ nghĩ phải vài năm sau mình mới chịu về với tôi. Ai dè mình đã về, cũng có khi vì thế nên hoa nở sớm không theo mùa.

CÔ NHÂN: *(Lấy nước vào đặt lên bếp)* Mình này, em hỏi.

TẬP: Mình cứ nói đi.

CÔ NHÂN: Sao mình tốt với em thế?

- TẬP:** Mình hỏi buồn cười thế. Tôi thì xấu xí như thế này, lấy được mình là phúc phận lắm rồi, thì không tốt sao được. Vả lại, vợ chồng nó là duyên số. Lấy tôi mình có thể khổ, nhưng tôi sẽ không để mình phải vất vả đâu.
- CÔ NHÂN:** *(Cười)* Mình cứ nói thế. Chứ lúc về đây, em nghĩ mãi rồi. Quả thật thì các cụ nói gái ham tài trai ham sắc, nhưng lạ là em chỉ ham sắc mới chết.
- TẬP:** Thảo nào mình đắm chiêu thế. Thôi, mọi thứ cũng là số, mình đừng nghĩ ngợi. Tôi biết làm ăn mà, rồi chúng ta sẽ dần dần bằng người.
- CÔ NHÂN:** Không, em nghĩ việc khác hệ trọng hơn.
- TẬP:** *(Lo lắng)* Việc gì vậy?
- CÔ NHÂN:** Là dù em rất cảm động về những gì mình làm, nhưng em vẫn thấy sao có người xấu như mình được nhỉ.
Tập thở dài, vẻ ngao ngán.
- CÔ NHÂN:** *(Hoảng hốt)* Không, em không có ý gì đâu, chẳng qua em thấy mình vui tính nên em đùa một chút thôi. Mình ơi em xin lỗi.
- TẬP:** *(Cười)* Mình đùa thì tôi cũng biết đùa mà. Tôi không giả vờ nghĩ ngợi thì làm sao mình bị đánh lừa chứ.
- CÔ NHÂN:** *(Cười)* Mình cao tay hơn em đó.
- TẬP:** *(Đứng lên)* Cơm chín rồi, để tôi dọn ra *(lúi húi đứng lên)*.
Ở cùng mấy thanh niên đi vào.
- TÓP THANH NIÊN:** *(Hò reo)* Tiếc thay hạt gạo tám xoan
Thổi nôi đồng điệu lại chan nước cà
Gái xinh lấy phải chồng già
Giời ơi lại xấu như ma thế này
Ngẫm không ăn ột mà cay...
- TẬP:** *(Đứng dậy)* Để tôi ra xem.
- CÔ NHÂN:** Mình cứ ngồi đó, để em giải quyết *(đi ra, tiến đến gần Tú Lạch và đám thanh niên)* Các người ở đâu đến nhà tôi làm ồn thế?
- TÚ LẠNH:** Cậu đây *(cười ha hả)* Nghe tin em về với chồng, cậu đến thăm.
- CÔ NHÂN:** Thăm hỏi cái gì, tôi không thừa thời gian tiếp các người.

TÚ LẠCH Em nhá, em thật là lật lọng. Em vừa bảo với cậu là nếu cậu thay đổi em sẽ ấy ấy cậu, nói xong một phát em về với chồng luôn, thế là sao hả?

CÔ NHÂN: Này, tôi nói là may ra nhé. Cậu không hiểu may ra là gì à?

TÚ LẠCH Hiểu cái ấy cậu mà hiểu. Tóm lại là em lừa cậu à.

CÔ NHÂN: Tôi nói cho cậu biết nhé. Giờ tôi là gái có chồng, đừng đến đây mà trêu ghẹo.

TÚ LẠCH: Cậu cứ đến đấy, làm gì cậu. Nhờ chúng mày nhờ.

ĐÁM ĐÔNG: Nhờ, cậu nhờ.

CÔ NHÂN: *(Đi vào, nhìn quanh, lấy cái đòn gánh, phang ngay vào người Tú Lạch)* Này thì đến này.

THĂNG Ỏ: Cô kia, dừng lại. Chúng mày, xông vào.

TÚ LẠCH: *(Ú ớ)* Thôi, thôi...Đau quá.. ời giờ ơi...

TẬP: *(Xông ra)* Dừng hết cả lại.

Đám thăng Ỏ sững lại, rồi lùi ra.

TÚ LẠCH: Thằng kia, mày định làm gì cậu.

TẬP: *(Cầm chân Tú Lạch, bẻ lại, quất)* Nằm im đó.

Tú Lạch nhăn nhó, rồi ợ lên một cái.

TẬP: Tôi không bẻ lại thì thành tật sau này đó *(nhìn đám người kia, rồi nhìn Tập)* Tôi nói cho cậu biết, tôi không đánh cậu khi cậu đến nhà tôi làm ồn lên là vì tôi nể cụ Cử Cách cha cậu. Nhưng nếu cậu đến một lần nữa thì đừng trách tôi là không nể nang. Tôi nói cho cậu biết, con cá sông vài chục cân tôi còn đâm một phát chết không kịp ngáp, nữa là ngừ cậu. Về đi.

Đám người khiêng Tú Lạch ra.

TÚ LẠCH: Được rồi, nhớ mặt cậu đấy *(đám người khiêng ra)*.

CÔ NHÂN: *(Nhìn Tập)* Minh oai phong quá.

TẬP: Minh là con gái mà sao nóng tính vậy?

CÔ NHÂN: Tính em là thế, trái ý là em phang ngay, không nói nhiều. Chắc em là con cháu bà Trưng bà Triệu. Mà mình cũng đặc biệt thật.

TẬP: *(Cười)* Ý mình là tôi xấu đặc biệt à?

CÔ NHÂN: Không, giờ thì em hiểu, cha em gả em cho mình là có lý do.

TẬP: *(Trầm ngâm)* Mình ngồi xuống đây, tôi nói cho mình nghe chuyện này.

CÔ NHÂN: *(Thế thọt)* Vâng ạ.

TẬP: Lẽ ra tôi giấu trong lòng, nhưng nay thấy chúng ta cũng đã về với nhau, tôi nói cho mình hiểu. Đã là vợ chồng rồi, dù có thế nào cũng không được giấu nhau điều gì.

CÔ NHÂN: Mình nói đi, em nghe.

TẬP: Cha mình, và cũng là cha tôi, thực ra là đồng chí của tôi. Cha bảo, chỉ có tôi mới chịu được tính khí của mình. Trước khi tôi sang dạm, cha bảo để nói cho mình nghe. Tôi mới bảo, thôi để con cố làm cô ấy thương con thực sự.

CÔ NHÂN: *(Nức nở)* Mình ơi...

TẬP: Nên cả năm rồi, tôi cũng qua lại chùa chăm sóc mình. Tôi thấy vui trong lòng. Ngày nào tôi cũng đến, cố không để mình nom thấy. Tôi biết, mình là người đẹp, lẽ ra phải kiếm được người xứng đáng hơn tôi. Nhưng thôi, mình cứ chịu khó ở với tôi, mọi vất vả trên đời này tôi sẽ gánh cho mình.

CÔ NHÂN: Mình ơi... Em xin lỗi...

TẬP: Cha mình, à không, cha chúng mình có nói, thôi cách mạng còn dài, các con cố thương nhau mà sống, mà còn lo cho thế hệ sau.

CÔ NHÂN: *(Hồn hển)* Cha nói thế hả mình?

TẬP: Cha có nói thế.

CÔ NHÂN: *(Nhìn quanh, rồi đứng lên đóng cánh cửa liếp vào)* Cha nói đúng đấy mình ạ *(thổi tắt đèn)* Mau làm theo ý cha đi mình, để đời mình không đánh đuổi được người Pháp thì có đời con mình.

TẬP: Nhanh thế hả mình?

CÔ NHÂN: Vâng. Chậm một ngày là mấy một ngày trên đời mình ạ.
Đèn tắt.

Tiếng côn trùng rí rả.

Nhạc êm dịu.

LỜI HÁT: À ơi nỗi nhớ thì dài
Niềm vui thì ngắn, phôi phai thì nhiều
À ơi buồn vất vào chiều
Để cho hy vọng phiêu diêu cuối trời
À ơi thôi cũng thôi rồi
Làm sao tìm được bồi hồi ngày qua
À ơi gió núi mưa xa
Giật mình ta đã lạc ta bao giờ
À ơi thoáng một giấc mơ
Tưởng là mơ thật ai ngờ mơ hoang

Đèn sáng.

Lễ, Nghĩa, Trí, Tín tha thẩn chơi quanh sân nhà.

TRÍ, TÍN: *(Đồng thanh hát)* Này bà Lý Toét ơi
Con tôi nó lấy con bà
Hai đứa nó cùng liên hoan
Sắm cho nó một cái giường
Bà về bà bảo với ông
Tối nay gia đình liên hoan.

LỄ: *(Cười)* Bài này hay quá, dạy cho anh với. Anh hát bài này trêu chị Mến.

NGHĨA: Anh mà trêu bằng bài này là chị bực đó, vì nhà chị có người toét mắt.

LỄ: Sợ gì. Toét mắt là tại hướng đình, cả làng em toét chứ mình em đâu.

TÍN: Sao anh thuộc nhiều câu thế.

LỄ: Vì mẹ hay hát nên anh học theo.

BÀ NHÂN: *(Lúc này đã già hơn, mặc áo nâu, ra)* Mưa thế này mà mấy anh em không vào nhà à?

TRÍ: Tạnh mưa rồi mà mẹ.

BÀ NHÂN: (*Gật gù*) Hoà bình rồi, thời tiết cũng chiều lòng người. Mưa thế này lúa tốt lắm đây. Mà bố đâu rồi các con?

LỄ: Con không biết.

BÀ NHÂN: Bố về được mấy tháng nay mà ngày nào cũng đi đánh cá. Đến bội thực vì cá mất thôi. Hôm nay bố lại đi đánh cá à?

TRÍ: Không ạ.

BÀ NHÂN: Thế bố có bảo đi đâu không?

TRÍ: Bố bảo là thấy nước dâng cao ở chỗ mấy đôn Pháp cũ, chỗ đó có bom mìn còn cài lại nên ra bảo dân làng đừng đến đấy bắt cá, sợ mọi người lại gặp nguy hiểm.

BÀ NHÂN: (*Lẩm bẩm*) Ông này vẫn thế, chỉ hay lo cho mọi người.

TRÍ: Mà này mẹ ơi, có phải hồi xưa mẹ chê bố là người ở nhà đầu đã ra đến chợ không?

BÀ NHÂN: Mẹ còn chê hơn thế ấy.

LỄ: (*Túm túm*) Như nào hả mẹ?

BÀ NHÂN: (*Hát*) Chồng thấp í a mà lấy vợ cao í a
Như đôi đũa lệch so sao cho bằng í a

NGHIÃ: Câu này của ngày xưa mà mẹ.

BÀ NHÂN: Đây, bây giờ mới đến câu mẹ tự nghĩ ra (*hát*)
Chồng xấu mà lấy vợ xinh
Khác nào tiên với tinh tinh trên rừng.

TÍN: Mẹ ơi mẹ hát thế bố không giận ạ?

BÀ NHÂN: Sao bố giận được, bố con là người biết đùa mà. Người biết đùa là người tốt.

ĐÉT: (*Phi như bay vào, ngã bổ chửng*) Mợ ơi, cậu vương mìn, cậu đi rồi.

BÀ NHÂN: (*Lạc giọng*) Sao hả con?

ĐÉT: Mợ ơi, cậu ra ngăn người làng đánh cá, cậu vương mìn.

Bà Nhân trợn tròn mắt, rồi ngã sấp xuống sàn.

Trí, Tín oà lên khóc.

LỄ: (*Ôm lấy Đét*) Anh ơi, có đúng không? Anh ơi?

Bà Nhân bật dậy, rồi chạy ra.

Lễ, Nghĩa, Trí, Tín vừa khóc vừa chạy theo.

ĐÉT: (*Sút sít, rồi đóng cửa lại*) Cậu ơi, sao cậu đi nhanh thế. Cậu còn hứa dạy con đánh ống lươn cơ mà. Để con đóng cửa lại cho trâu bò đỡ vào nhà rồi con ra với cậu.

rồi đi ra.

Nhạc u ám. Chuyển cảnh.

Bà Nhân (sau nhiều năm) ngồi thu lu giữa nhà

LỄ: (*Thế thọt*) Mẹ ạ, con có chuyện muốn hỏi.

BÀ NHÂN: Con cứ nói đi.

LỄ: Cũng ít hôm nữa là con lên đường.

BÀ NHÂN: Ừ, làm trai thời loạn lại là anh cả, con lên đường đi. Chiến tranh mẹ nghĩ còn lâu lắm, cứ đi đi, ở nhà còn mẹ, còn các em, con không phải lo.

LỄ: Vâng. Đời cha chưa làm tròn việc, thì chúng con làm.

BÀ NHÂN: Hồi trước cha con nói, người Tây họ coi chúng ta có khác gì con vật đâu. Mình đi là để được làm người con ạ.

LỄ: Con hiểu.

BÀ NHÂN: Mà trước khi đi, con nhớ trồng một cây hoa cho mẹ. Để ở nhà mỗi lần nhớ con, mẹ lại ngắm cây hoa.

LỄ: Vâng ạ.

BÀ NHÂN: Cây cối nó cũng có linh hồn đấy. Hồi cha đón mẹ về, cha thấy bụi hồng kia nở hoa sớm, đoán là hôm đó có điều gì, nên mới lên chùa.

LỄ: Thế có đón mẹ về được không ạ?

BÀ NHÂN: Cha bố anh, không đón được về thì sao có các anh.

LỄ: (*Cười*) Vâng, thỉnh thoảng con hay hỏi những câu chẳng ra sao.

BÀ NHÂN: Mẹ lạ gì anh, cứ lúc hỏi những câu chẳng ra sao là có chuyện. Giờ có gì thì nói đi, đàn ông con trai đừng có ấp a ấp úng như thế.

- LỄ:** Không ạ, không có gì đâu mẹ. Chỉ là con đã bí mật trồng một cụm cúc vạn thọ phía sau, định trước khi đi mới nói cho mẹ. Nhưng mẹ đã dặn rồi thì con cũng nói luôn.
- BÀ NHÂN:** Mẹ cảm ơn con.
Lễ thở dài.
- BÀ NHÂN:** (Quát) Có cái gì thì nói ra đi. Đàn ông ăn to nói lớn, cứ ập a ập úng.
- LỄ:** Con cũng định nói, nhưng chuyện khó nói quá.
- BÀ NHÂN:** Chẳng có gì khó nói cả. Con phải nhớ, ngày xưa các cụ nhà ta ăn nói nó đồng dục quen rồi, thích một cái là Lại đây anh nắm cổ tay, anh hỏi câu này có lấy anh không. Thế là xong. Ấp a ập úng như mồm bị úp cái thúng, nhìn kìa, trông có ra hồn người không? Con phải nhớ, con là anh cả, ít nữa lại là bộ đội, không dũng mãnh thì làm sao nên người được.
- LỄ:** Thế mẹ phải để yên con mới nói được chứ.
- BÀ NHÂN:** Được rồi, mẹ im từ giờ phút này.
- LỄ:** Mẹ lại thế rồi, lúc nào cũng nóng tính.
- BÀ NHÂN:** Cha anh lại thích cái tính nóng của mẹ đấy.
- LỄ:** Mẹ ạ. Mẹ cũng biết con và cô Mến thương nhau đã lâu.
- BÀ NHÂN:** Ừ, mẹ cũng quý con bé ấy. Đẹp cả người cả nét lại óng ả. Mà cũng may cho anh đấy, anh giống mẹ nên mới cao ráo đẹp đẽ, nên con bé mới để ý.
- LỄ:** (Bực) Sao mẹ toàn chê cha là thế nào?
- BÀ NHÂN:** Chồng mẹ mẹ chê, việc gì đến anh?
- LỄ:** (Gãi đầu) Vâng. Mẹ chê làm gì, cha đã khuất núi rồi.
- BÀ NHÂN:** Khuất núi là cái gì. Một khi mẹ và các con vẫn nhớ cha, thì cha vẫn ở quanh đây thôi. Sợ nhất là còn sống mà chẳng ai nhớ, con ạ.
- LỄ:** Con hiểu. Mẹ luôn muốn hình ảnh của cha được chúng con nhớ. Mẹ yên tâm, con không bao giờ quên đâu.
- BÀ NHÂN:** Ừ, con nghĩ thế mẹ cũng thấy vui. Mà quay lại việc của con xem nào.

LỄ: Mẹ ạ, chỉ ít nữa là con lên đường. Con muốn mẹ sang bên nhà cô Mến, hỏi cô ấy cho con. Bên nhà cô ấy chắc cũng không phản đối đâu ạ.

BÀ NHÂN: Không được.

LỄ: *(Ngạc nhiên)* Mẹ nói gì ạ?

BÀ NHÂN: Mẹ nói không được là không được.

LỄ: Nhưng tại sao? Mẹ yêu trẻ con lắm cơ mà, lúc nào con chẳng thấy mẹ bồng bế trẻ hàng xóm. Nay con lấy vợ để mẹ ở nhà có cháu bé, nhà cửa rộn ràng, sao mẹ lại nói không được?

BÀ NHÂN: Con ác lắm. Con có biết là ít nữa con đi vào bom đạn không? Nhỡ có mệnh hệ gì thì con để con nhà người ta thành goá ụa à?

LỄ: *(Ôm lấy đầu)* Trời ơi.

BÀ NHÂN: Mẹ là phụ nữ, mẹ hiểu phụ nữ hơn con. Phụ nữ goá ụa khổ lắm, nhất là lại trong thời chiến. Mẹ thương cái Mến như con gái, mẹ không muốn chẳng may nó lại chịu cảnh như mẹ.

LỄ: Mẹ ơi, nhưng chúng con yêu nhau. Cô ấy bảo con là xin mẹ cho cưới, rồi sau này có thể nào cô ấy cũng chấp nhận.

BÀ NHÂN: Thì đồng ý là thế, nhưng mẹ không làm được. Tóm lại là mẹ nói không là không. Và còn nữa, đừng làm trái lời mẹ.

LỄ: Mẹ ơi!

BÀ NHÂN: Không nói nữa. Mẹ phải đi có việc bây giờ *(ra)*.
Lễ ngồi ôm lấy đầu.
Trí thở dài.

LỄ: *(Thập thò ở ngoài)* Anh Lễ. Anh Lễ ơi.

MẾN: Anh đây.

LỄ: Em vừa thấy mẹ đi ra.

LỄ: Ừ, vào đây.

MẾN: Có ai ở nhà không?

LỄ: Không. Máy đưa kia đi học còn lâu mới về.

MẾN: *(Giúi vào tay Lễ)* Em cho anh cái này.

LỄ: Cái gì thế?

MÉN: Thì anh mở ra là biết.

LỄ: (*Mở ra*) Ôi cái lược. Đẹp thế. Em mua ở đâu đây?

MÉN: Em tự làm đấy.

LỄ: Em giỏi nhỉ. Lược bí mà cũng tự làm được. À chê đầu anh có chấy hay sao?

MÉN: Chứ còn gì nữa. Mà này, anh nói chuyện chúng mình với mẹ chưa.

LỄ: Anh vừa nói xong.

MÉN: Mẹ bảo sao? Mẹ đồng ý chứ?

LỄ: Mẹ không đồng ý.

MÉN: Thế là thế nào? Tại sao?

LỄ: Mẹ nói, sợ chiến tranh, sợ nhỡ đâu em thành goá bụa. Mẹ nghĩ cho em mà.

MÉN: Nhưng anh có nói với mẹ là em chấp nhận hết không?

LỄ: Anh có nói, nhưng mẹ mắng anh. Mà tính mẹ thì anh biết, không vừa ý mẹ là khó chịu lắm.

MÉN: Khổ quá, em không sợ thì mẹ sợ cho em làm gì.

LỄ: Anh nghĩ mẹ nói đúng. Thôi em ạ, chờ anh về. Chắc cũng không lâu đâu. Mà anh bảo, nếu lâu quá thì em cứ đi lấy chồng đi.

MÉN: Đây không lấy ai cả. Đây cứ đợi.

LỄ: Thôi mà. Chiến tranh ai nói trước được. Bây giờ em nói thế, sau này nếu em có làm khác thì anh cũng chẳng trách đâu.

MÉN: Thật không?

LỄ: Thật chứ.

MÉN: Thôi không nói chơi nữa. Tóm lại là mẹ đã nói thế (*dừng lại, rồi nói nhanh tiếp*) thì cứ làm thế đi. Nhưng anh phải sớm về với em. Không được chết.

LỄ: Bom đạn có mắt đâu.

MẾN: Em đã nói không được chết là không được chết. Anh hứa đi.

LỄ: Anh hứa.

MẾN: Chỉ cần anh về với em, thế nào cũng được. Thôi em về đây.

LỄ: Thế để anh đưa em về.

MẾN: Em tự sang em tự về được.

LỄ: Em tự sang là việc em, anh đưa về là việc anh.

Mến cười, ra. Lễ ra theo.

BÀ NHÂN: *(Vào)* Giời ơi là giời, con ơi là con, sao con chẳng hiểu gì cả thế. Mẹ không cho chúng mày lấy nhau là vì mẹ nghĩ cho con nhà người ta. Sao con gái nhà người ta sang đến tận đây rồi, thời cơ tốt thế này mà mày không én en nó một cái cho nó có kết quả. Rồi lúc mày đi thì mẹ sang nhà người ta mẹ xin lỗi, mẹ đón con đón cháu về. Giời ơi là giời, mặt con bé nó đỏ ửng lên thế kia là nó muốn lắm rồi. Con ơi là con, ngu lắm con ơi.

TÚ LẠCH: *(Vào, cắt tay)* Nhân ơi.

BÀ NHÂN: *(Đi ra, ngạc nhiên)* Ai đây? Có phải...

TÚ LẠCH: Tôi, Tú Lạch ngày xưa đây.

BÀ NHÂN: Cậu về đây...

TÚ LẠCH: Đừng gọi tôi là cậu nữa.

BÀ NHÂN: Sao bao năm không thấy tin tức gì của cậu?

TÚ LẠCH: Thì cũng nhiều năm rồi mà. Bây giờ tôi về, trước tiên là để xin lỗi Nhân. Ngày trước tôi cũng hồ đồ quá.

BÀ NHÂN: Thôi, chuyện thời trẻ, bỏ qua đi cậu.

TÚ LẠCH: Đã bảo đừng gọi tôi là cậu nữa.

BÀ NHÂN: Vâng, tôi sẽ không gọi nữa.

TÚ LẠCH: Hồi đó, sau khi vợ chồng Nhân đuổi tôi đi, tôi cũng nghĩ lại, rồi đi tham gia kháng chiến. Cũng để lại một phần thân thể cho nước, cho người mình. Những năm ấy vui lắm, vất vả mà vui. Nay thì tôi được cấp trên cho về nghỉ hẳn. Lốp con em mình cũng lớn rồi.

BÀ NHÂN: Vâng.

TÚ LẠCH: Cho tôi thấp hương anh Tập.

BÀ NHÂN: Vâng.

TÚ LẠCH: *(Ra cầm nải chuối, đặt lên ban thờ, làm rằm khăn, rồi quay sang bà Nhân)* Nhân này, tôi cũng có chuyện này muốn nói với Nhân.

BÀ NHÂN: Vâng, ông nói đi.

TÚ LẠCH: Chuyện năm xưa Nhân bỏ qua cho tôi nhé.

BÀ NHÂN: Vâng, tất lẽ dĩ ngẫu rồi. Ai chẳng có thời ngây dại hả ông.

TÚ LẠCH: Tôi về làng ít lâu, biết chuyện của Nhân nên cũng lấy làm buồn. Ngày ấy Nhân bảo nếu tôi sửa đổi thì sẽ xem xét. Nay tôi cũng đã thành một con người khác rồi, lại thấy Nhân goá bụa, nên tôi muốn cùng Nhân...

BÀ NHÂN: Không được.

TÚ LẠCH: Sao không được?

BÀ NHÂN: Ông là trai tân, tôi thì mẹ goá con cô, thiệt thòi cho ông lắm.

TÚ LẠCH: Tôi chẳng thấy có gì là thiệt.

BÀ NHÂN: Không được là không được.

TÚ LẠCH: Anh Tập mất cũng lâu rồi, ví thử như anh ấy có thiêng thì cũng vui khi thấy tôi chăm sóc Nhân thay anh ấy. Tôi nói thật, lúc nầy tôi xin anh ấy cho tôi được làm việc đó.

BÀ NHÂN: Ông không được làm thế.

TÚ LẠCH: Khổ quá, Nhân không chịu hiểu là sao? Thôi được rồi, nếu Nhân không tin tôi, hãy cho tôi thời gian thử thách. Tôi cũng kiên trì được như anh Tập ngày xưa.

BÀ NHÂN: Thôi ông về đi.

TÚ LẠCH: Không về.

BÀ NHÂN: Tôi bảo ông về!

TÚ LẠCH: Không về *(chợt cười man rợ, rồi xông vào ôm lấy bà Nhân)* Hôm nay tôi đã đến đây, Nhân không thoát được đâu.

BÀ NHÂN: *(Giãy giụa)* Ông bỏ ra, làm trò gì thế.

TÚ LẠCH: Tôi bắt đắc dĩ phải làm thế để Nhân đồng ý.

BÀ NHÂN: (Giã) Bỏ ra.

TÚ LẠCH: Không đòi nào.

Bà Nhân giăng ra, rồi đứng dậy được, vớ lấy cái đòn gánh, giơ lên.

Tú Lạch đưa tay lên đỡ.

BÀ NHÂN: (Hạ đòn gánh xuống) Thôi ông về đi.

TÚ LẠCH: Nhân, tôi xin lỗi.

BÀ NHÂN: (Quát) Về đi, lỗi cái gì, nói lảm thế.

TÚ LẠCH: Nhưng phải cho tôi xin lỗi.

BÀ NHÂN: Ông chẳng có lỗi gì cả. Đàn ông ai thấy gái mà chẳng thế. Mà thôi, nói mãi chẳng để làm gì cả. Ông về đi.

TÚ LẠCH: Tôi về đây (đứng lên) Nhưng lúc nào Nhân nghĩ lại, nói cho tôi nhé.

BÀ NHÂN: Nghĩ cái tông môn nhà ông ấy (giơ đòn gánh lên).

Tú Lạch vội chạy đi.

TÚ LẠCH: (Vào, hớn hở) Con chào mẹ.

BÀ NHÂN: Có gì vui thế con?

TÚ LẠCH: Con đã xung phong đi bộ đội.

BÀ NHÂN: Con đã xung phong đi bộ đội.

TÚ LẠCH: Con trai mẹ giỏi lắm.

NGHĨA: (Thở dài) Lẽ ra anh cả đi rồi, con cũng không muốn đi. Chỉ muốn ở nhà chăm sóc cho mẹ.

BÀ NHÂN: (Gắt) Mẹ không cần anh chăm sóc. Mẹ tự lo được. Anh là đàn ông con trai, đi là đúng. Anh đi rồi, ở nhà vẫn còn hai em mà. Chúng nó đủ sức cáng đáng mọi việc.

NGHĨA: Vâng. Nhưng hai em còn nhỏ quá, con sợ mẹ vất vả.

BÀ NHÂN: Mẹ vất vả quen rồi. Anh không cần phải nói nữa.

Trí và Tín vào, tay cầm cái túi sách vở.

TRÍ, TÍN: Con chào mẹ, em chào anh.

NGHĨA: *(Cười)* Từ nay các em ở nhà nhớ học giỏi, ngoan, đỡ đần mẹ.

TRÍ: Học giỏi ngoan thì đúng rồi nhưng sao lại phải đỡ đần mẹ. Anh phải nói là giúp đỡ, chứ nói thế hoá ra giống hôm qua em Tín làm bài là Vì chăm học nên em đỡ đần à.

NGHĨA: *(Cười)* Em đúng là thông minh nhất nhà. Nghe này, anh cũng sắp sửa đi bộ đội, chắc các em không phải đi nữa đâu. Em học giỏi thì cố mà học.

TRÍ: Lớn lên em cũng đi mà

NGHĨA: *(Lắc đầu)* Em lớn lên thì cũng hoà bình rồi, phải có người đi học để xây dựng đất nước chứ cứ lợn gà trâu bò như anh với anh Lễ thì làm sao mà khá được.

BÀ NHÂN: Thôi được rồi. Đẳng nào cũng còn sớm, anh Nghĩa ra trồng cho mẹ một cây hoa. Khi nào đi, mẹ sẽ nhìn cây hoa mà nhớ anh.

NGHĨA: *(Đứng lên)* Vâng. Để con mang bụi nhài ở dưới vườn lên, mỗi ngày mẹ sẽ ngửi mùi hương *(đi ra)*.

TRÍ: *(Thở dài)* Hai anh đi, nhà lại vắng vẻ.

NGHĨA: Vắng gì đâu hả con, vẫn còn hai con ở nhà mà. Vả lại, xung quanh toàn bà con họ hàng, chứ có phải chỉ có mẹ con mình đâu.

TÍN: Chiến tranh còn dài lắm mẹ ạ.

BÀ NHÂN: Sao con nói thế?

TÍN: Con chẳng biết. Con chỉ thấy mọi thứ cứ dài dài làm sao ấy.

BÀ NHÂN: Dài hay ngắn cũng phải đánh con ạ. Không đánh thì tốt hơn, nhưng một khi giặc đến nhà, không đánh thì sao được.

NGHĨA: Mà này mẹ ơi.

BÀ NHÂN: Sao thế con?

TRÍ: Hay mẹ lấy chú Tú Lạch đi.

BÀ NHÂN: *(Cười)* Sao con lại có ý nghĩ thế?

NGHĨA: Tại vì con thấy cha mất cũng lâu rồi, mẹ ở nhà lại một thân một mình. Cầm cụ nói con chăm cha không bằng bà chăm ông.

BÀ NHÂN: Thế là mẹ lại phải chăm chú ấy à?

TÍN: (*Bấu Nghĩa*) Anh thấy chưa, em đã bảo đừng nói chữ mà.

TRÍ: Kệ anh. Ý con là sau này mẹ có người nương tựa. Bọn con lớn rồi, không nghĩ theo lối cũ là mẹ phải ở vậy chăm chúng con. Nghĩ như thế là ích kỷ.

BÀ NHÂN: (*Vui mừng*) Trời ơi, các con tôi đã lớn thật rồi. Sao tôi lại có những đứa con tuyệt vời thế này (*quay sang nhìn Trí, Tín*) Sao tự nhiên các con lại bảo mẹ như thế?

TÍN: Dạ tại vì.

TRÍ: (*Bịt miệng Tín lại*) Không nói.

TÍN: Bỏ em ra. Mẹ đã dạy là không bao giờ được nói dối cơ mà.

BÀ NHÂN: Đúng. Có gì nói đi. Mẹ ghét nhất nói dối.

TÍN: Là chú Tú Lạch cho tiền bọn con dặn bọn con nói thế.

BÀ NHÂN: (*Sững người, dở khóc dở cười*) Giời ạ, ông Lạch ơi là ông Lạch (*quay sang Tín*) Thế con có cầm tiền không?

TÍN: Có ạ.

BÀ NHÂN: Thế tiền đâu để mẹ mang trả?

TÍN: (*Mếu máo*) Con lấy tiền mua rồi.

BÀ NHÂN: Mua cái gì? Lại mua mấy đồ chơi xanh xanh đỏ đỏ chứ gì?

BÀ NHÂN: Mua cái gì? Lại mua mấy đồ chơi xanh xanh đỏ đỏ chứ gì?

TÍN: (*Vẫn mếu máo*) Không ạ, con với anh Trí lấy mua cho mẹ cái khăn, vì hôm nọ con thấy khăn của mẹ rách rồi (*lục túi đưa cái khăn*) Đây ạ.

BÀ NHÂN: (*Ôm lấy hai con*) Ôi hai con của tôi. Mẹ xin lỗi các con (*quay sang, cố giấu cảm xúc*) Mà đứa nào đi ra vườn xem anh Nghĩa làm gì mà lâu thế.

TÍN: Để con ra xem (*đi ra*).

BÀ NHÂN: (*Lại cười tủm tỉm*) Thôi được rồi, các con cầm tiền của chú ấy rồi thì thôi, bây giờ trả lại cũng mất hay. Sau này mẹ sẽ có cách đáp lễ.

TÍN: Vâng ạ (*lại gọi*) Mà này mẹ ơi.

BÀ NHÂN: Gì thế. Sao ở nhà mà con cũng phải gọi giật giọng thế?

TÍN: Con thấy chú ấy cũng được ạ.

BÀ NHÂN: Con thấy được chỗ nào.

TÍN: Ít nhất chú ấy không đui què mẽ sút.

BÀ NHÂN: *(Cười)* Cha tiên nhân nhà anh.

TÍN: *(Chạy vào, hốt hải)* Mẹ ơi, xảy ra chuyện rồi.

BÀ NHÂN: Sao thế con?

TÍN: Anh Nghĩa có trồng cây dâu ạ.

BÀ NHÂN: Thế anh ấy làm gì sau vườn?

TÍN: Anh ấy với chị Hường đang ở đó. Hai người đang nói chuyện. Cho nên chị Hường cứ cầm cái xẻng bé đào một xẻng đất lên thì anh Nghĩa lại lấy tay hất xuống. Họ cứ đào lên hất xuống thế mẹ ạ.

BÀ NHÂN: *(Ra hiệu im lặng)* Thôi thế này. Giờ mẹ với hai con ra chợ chơi, để anh chị ấy tâm sự.

TRÍ: Mà này mẹ ơi.

BÀ NHÂN: Nói nhỏ thôi

TRÍ: Thế nhờ anh chị ấy đi quá giới hạn thì sao?

BÀ NHÂN: Thì con lên chức chú chứ sao. Dốt ời là dốt.

TRÍ: *(Lẩm bẩm)* Lạ nhỉ, sao mẹ lại ủng hộ việc đi trái lại chuẩn mực đạo đức nhỉ. Mà này mẹ ơi.

BÀ NHÂN: Mà này con ơi, đi nhanh lên con.

TRÍ: Vâng ạ.

BÀ NHÂN: *(Cố tình nói vọng ra)* Nghĩa ơi con trông nhà nhé mẹ với các em đi ra chợ chắc còn lâu mới về *(giục)* Đi đi hai đứa.

TRÍ: Nhưng giờ này làm gì có chợ ạ?

BÀ NHÂN: Thì đi ra hóng mát. Nhanh lên nhanh lên *(thăm thì)* Mong sao thẳng này không nhát như thẳng anh cả.

Ba mẹ con đi ra.

LỄ: *(Vào, tay xách túi đồ)* Mẹ ơi, các em ơi *(nhìn quanh)* Lạ nhỉ, giờ này đi đâu hết cả rồi. Giờ này thằng Trí thằng Tín phải đi học về rồi mới đúng chứ nhỉ. Hay chúng nó ra vườn chơi, bọn này to đầu mà hay nghịch bẳn lắm, phải ra tìm về mới được *(đi vào, hét)* Nghĩa, ra đây *(đi ra)*.

Nghĩa và Hường ra, cúi gằm mặt xuống.

LỄ: *(Bực)* Sao các em... Anh hỏi, sao các em làm thế?

HƯỜNG: Anh ơi, tại em, tại em.

LỄ: *(Nhìn Hường)* Thôi em về đi, để anh hỏi thằng em anh.

HƯỜNG: Không ạ, em phải ở đây.

LỄ: Thôi em về đi.

HƯỜNG: Không, anh để em nói. Anh Nhân ít ngày nữa là lên đường, em muốn trước khi đi, chúng em có gì đó với nhau.

LỄ: *(Gắt lên)* Các em nghĩ anh không biết à? Anh cũng thế, chị Mến cũng muốn thế. Nhưng mà, nhờ người đi có làm sao thì chỉ khổ người ở nhà, các em hiểu không?

HƯỜNG: Em không thấy khổ. Em yêu anh ấy, em muốn dù anh ấy có thế nào đi nữa, thì chỉ cần em có con với anh ấy, là như anh ấy vẫn ở cạnh em.

LỄ: Hường, em nhìn mẹ anh đi. Mẹ anh từ bấy đến giờ một mình nuôi bốn anh em anh, khổ đau thế nào, em có biết không? Tại sao em chỉ nghĩ đến em, mà em không nghĩ đến thế hệ sau? Nếu các em yêu nhau, thì đợi nhau một chút đi.

HƯỜNG: Anh ơi, chiến tranh còn dài, biết đến bao giờ mà đợi.

LỄ: *(Nghiêm mặt)* Nghĩa, sao em ích kỷ thế. Em định huỷ hoại đời một người con gái hay sao? Em nhìn mẹ mình đi. Em nhìn đi. Cha mất rồi, anh là cả, em phải nghe anh chứ.

Nhân cúi gằm mặt xuống.

LỄ: Hường này. Thôi em, cực chẳng đã anh mới phải nói thế. Em cứ yên tâm, khi nào thằng Nhân về, mẹ và anh sẽ sang hỏi em cho nó đàng hoàng. Lúc đó, sẽ vui hơn.

HƯỜNG: *(Bật khóc)* Vâng, thôi em về *(đi ra)*.

NGHĨA: *(Nhìn theo) Hường! (quay lại nhìn Lễ) Anh ác lắm. Anh không dám làm với chị Mến thì anh mặc xác tôi đi. Chúng tôi tự nguyện cho nhau cơ mà, liên quan gì đến anh (gục xuống).*

LỄ: Tha lỗi cho anh. Anh không thể làm khác được.
Đèn mờ dần rồi tắt.

GIỌNG BÀ NHÂN: *(Hát trong ánh sáng tối chuyển dần sang sáng)*

À ơi nỗi nhớ thì dài
Niềm vui thì ngắn, phôi phai thì nhiều
À ơi buồn vất vào chiều
Để cho hy vọng phiêu diêu cuối trời
À ơi thôi cũng thôi rồi
Làm sao tìm được bồi hồi ngày qua
À ơi gió núi mưa xa
Giật mình ta đã lạc ta bao giờ
À ơi thoáng một giấc mơ
Tuồng là mơ thật ai ngờ mơ hoang
Bà Nhân đứng dậy, đi ra ban thờ, thắp hương.

BÀ NHÂN: *(Lẩm bẩm)* Ông ơi, ông có thiêng thì phù hộ cho hai thằng Lễ, Nghĩa được bình an, bom đạn biết mà tránh chúng nó ra. Sau này chúng nó còn về với tôi. Từ ngày chúng nó đi, đêm nào tôi cũng không ngủ được, đêm nào cũng chỉ biết nói chuyện với ông.

Có tiếng ho.

Bà Nhân tiến đến, đắp lại chăn cho Trí, Tín.

BÀ NHÂN: *(Quay lại, ngồi trước ban thờ)* Nhiều lúc chỉ muốn giữ chúng nó ở nhà, nhưng nghĩ đàn ông con trai thời này ở nhà nó hèn nhất lắm ông ạ. Không được trui rèn thì khác gì tôi, cả ngày quanh quẩn xó bếp. Thôi kệ ông nhỉ, ông đi sớm thế chắc thiêng, chắc phù hộ cho chúng nó. Nếu có gì thì ông kéo tôi đi cũng được, để chúng nó còn sống mà sinh con đẻ cái.

Bà Nhân đứng lên, lấy tờ thư đã nhàu.

BÀ NHÂN: Để tôi đọc cho ông nghe. Mẹ và các em thương mến. Con vẫn mạnh khỏe, nhớ mẹ và các em. Mẹ ở nhà giữ sức khỏe, đừng thức khuya. Trí lớn rồi phải chịu khó đỡ mẹ các việc. Con ở đây tuy chiến sự đang căng thẳng nhưng không có chuyện gì. Lúc nào cũng chỉ mong chiến thắng để về với mẹ và các em.

Có tiếng lao xao.

Tú Lạch vào, theo sau là Đét và hai người dân quân.

Nghĩa bị hai dân quân trói lại.

BÀ NHÂN: *(Rụng rời)* Kìa, Nghĩa, thế này là thế nào?

ĐÉT: *(Gãi đầu)* Mợ ạ, mợ bình tĩnh.

BÀ NHÂN: Nghĩa, con đi bộ đội cơ mà? Thưa trước con bảo mẹ là con sắp sửa vào chiến dịch mới cơ mà *(xông đến, túm lấy áo Nghĩa)* Nghĩa, mẹ có dạy con hèn nhất thế không, mẹ có dạy con trốn chạy thế không? Trả lời mẹ đi! Nói đi, không nói hủ *(giơ tay tát Nghĩa)*.

NGHĨA: Mẹ. Con xin lỗi.

BÀ NHÂN: Mẹ không chấp nhận lời xin lỗi của con. Không bao giờ.

Trí và Tín tỉnh dậy, ngơ ngác nhìn.

ĐÉT: Mợ ơi, thôi chuyện cũng xảy ra rồi. Con đại diện cho chính quyền đến giả lại em cho mợ. Lẽ ra em phải đeo biển “Ai cũng như tôi thì mất nước”, nhưng địa phương nghĩ nề tình cậu cũng đi theo cách mạng từ ngày đầu, lại có em Lễ đang ở mặt trận, nên thôi để em ở nhà.

TÚ LẠCH: Nhân này, thôi cháu nó đã xảy ra chuyện, tốt nhất để ở nhà là hơn. Chứ giờ có đưa cháu trở lại, cũng chẳng hay ho gì. Thôi, tôi về *(đi ra, nắm Đét)*.

ĐÉT: Cháu cũng về đây mợ ạ. Có gì mợ bảo ban em, chứ thế này, xã mình mất mặt quá *(thở dài)*.

Tú Lạch và Đét ra.

Bà Nhân thần người ra.

NGHĨA: Mẹ ơi, con về là để...

BÀ NHÂN *(Lời như thét)* Anh im ngay. Anh không còn đủ tư cách để nói bất cứ một câu gì ở cái nhà này nữa *(đi lại)* Giờ ời là giờ, sao tôi lại có thằng con hèn nhất đến thế này. Khốn nạn lắm. Khốn nạn lắm. Anh kia, trước khi đi anh hứa với tôi cái gì. Sao bao nhiêu người không đào ngũ mà anh lại đào ngũ, thế là làm sao.

NGHĨA: Mẹ...

BÀ NHÂN: *(Nhìn Trí và Tín)* Đi ngủ đi hai con, không phải nhìn gì cả.

TRÍ: *(Xông tới, ôm lấy bà Nhân)* Mẹ ơi, mẹ tha thứ cho anh Nghĩa đi. Thôi thì anh ấy cũng về đây rồi. Anh ấy cũng là con của mẹ mà.

BÀ NHÂN: *(Nói nhẹ từng chữ)* Trí, đi ngủ đi con.

TRÍ: Vâng ạ *(len lén leo lên giường)*.

BÀ NHÂN: Cả anh Nghĩa nữa, rửa mặt rồi ngủ đi. Ngày mai tôi nói chuyện *(đi vào)*.
Nghĩa ngồi ôm đầu, cúi xuống.

TIẾNG HUỜNG: *(The the)* Anh Nghĩa ơi.

NGHĨA: *(Len lén đi ra)* Anh đây.

HUỜNG: *(Vào, ôm chầm lấy Nghĩa)* Anh, anh đây rồi.

NGHĨA: *(Nhìn trước sau, rồi ôm lấy Huờng)* Anh đây.

HUỜNG: Thôi thế này em mừng rồi. Anh về nguyên vẹn là được.

NGHĨA: Còn nguyên mà em *(thở dài)* Nhưng những ngày còn lại, sẽ sống thế nào đây. Mà ở lại thì khóc liệt lắm em ạ, cả trung đoàn anh chết gần hết rồi.

HUỜNG: Thôi bỏ đi, bây giờ nói những chuyện ấy ra làm gì. Anh về là được, rồi chúng ta sẽ lấy nhau, mặc xác điều tiếng thiên hạ *(thở dài)* Chỉ có điều cũng khổ cho anh. Miệng lưỡi thế gian ghê gớm lắm. Mà không sao.

NGHĨA: Không sao là thế nào? *(ngơ ngác)*

HUỜNG: Là anh đổ hết lên cho em. Anh nói với mẹ anh là do em xui anh về, chứ anh không muốn về, muốn ở lại chiến đấu.

NGHĨA: Thế thì em lại mang tiếng, rồi lại bị mẹ anh ghét.

HUỜNG: anh không ghét em là được.

NGHĨA: Sao anh dám ghét em. Giờ anh cũng chỉ có em thôi mà.

HUỜNG: Thôi chuyện hôm nay biết hôm nay đã. Em bảo, anh cứ nói với mẹ anh từ đầu chí cuối như thế, là do em sợ không lấy được chồng vì con gái có thì nên xui anh về. Cùng lắm mẹ anh sang chửi em một trận là cùng. Thế đi cho dễ, chứ nếu không một với làng xóm lắm.

NGHĨA: Mẹ anh mà chửi thì cả làng biết chuyện, rồi em còn mặt mũi nào.

HUỜNG: Đẳng nào thì ở cái làng này phụ nữ cũng có được coi ra cái gì đâu, nhất là thời chiến. Kệ đi anh.

NGHĨA: Có điều nếu mẹ anh đã giận thì sau này mình sống khó khăn lắm.

HUỜNG: Trời sinh voi sinh cỏ, anh không phải lo. Tốt nhất là bây giờ mình nhanh có kết quả, mẹ anh thấy có cháu sẽ bớt giận. Lần trước đã bị anh Lễ chặn lại, giờ mình phải hành động thôi anh.

NGHĨA: Ngay tại đây à?

HUỜNG: *(Nhìn quanh)* Ra đằng sau. Em có cảm giác lần này mình sẽ có kết quả.

NGHĨA: Sao em biết?

HUỜNG: Đã bảo là linh cảm mà.

NGHĨA: *(Quả quyết)* Thế thì được.

HUỜNG: Anh cứ làm như em ép buộc anh ấy. Không thích thì thôi, chẳng ép.

NGHĨA: Thích mà.

HUỜNG: Thế thì nhanh lên.

NGHĨA: Muốn nhanh thì phải từ từ. Mà này, anh thấy cứ làm sao ấy.

HUỜNG: Sao giảng gì. Giờ anh về rồi, nếu không giết được giặc thì cũng phải đúc ra người sau này giết giặc chứ

NGHĨA: Ừ đúng. Đi thôi em. Nhanh lên.
*Nghĩa và Hường kéo nhau đi.
Trí mắt nhắm mắt mở đi ra, ngồi bó gối.
Tín cũng ra theo.*

TÍN: *(Hỏi nhỏ)* Thế anh định đi thật à?

TRÍ: Chắc là anh đi thôi. Ở nhà cũng xấu hổ lắm. Tự nhiên anh Nghĩa lại đào ngũ.

TÍN: Thì anh ấy sợ chết. Đàn ông đêch gì mà lại thế. Nhà mình, cả làng mình trước nay có ai thế đâu. Chết thì thôi sợ cái quái gì. Đồ hèn nhất.

TRÍ: Có phải ai cũng giống ai đâu.

TÍN: Anh đi đi, mẹ ở nhà em lo cho.

TRÍ: Em lo cho thân em đi đã. Lười như hủi.

TÍN: Anh nói thế không được. Trước kia em lười là do ỷ lại vào mẹ vào các anh, nay anh đi rồi em phải khác chứ.

TRÍ: Thật không?

TÍN: Em nói sai em làm con chó.

TRÍ: Thôi được rồi, em không cần nói thế.

TÍN: Tại anh bắt em phải nói thế (*thở dài*) Mà còn mấy tháng nữa là anh thi rồi, kiêu gì anh chẳng vào đại học. Làng mình lâu nay có mấy người đi học đâu, hay anh cứ cố học xong đi, rồi một vài năm nữa em xung phong đi cho.

TRÍ: Em còn nhỏ, cứ cố đi.

TÍN: Anh hơn em có mấy tuổi, lúc nào cũng bảo em còn nhỏ là sao. Anh thì lớn hơn em được mấy nổi? Mà anh nói cũng đúng, giờ ở nhà nhọc lắm. Mẹ dù sao cũng có uy tín trong làng, hơn nữa tính mẹ nóng nên không ai dám nói trước mặt còn đỡ. Chứ giờ nghĩ đến cảnh bọn nó nói mình là có anh đào ngũ, em điên lên mất (*quay lại, áp úng*) Mẹ...mẹ.

BÀ NHÂN: Mẹ cũng có ngủ được đâu. Tỉnh dậy không thấy hai con nên đi tìm.

TRÍ: Vâng ạ.

BÀ NHÂN: Mẹ nghe hết chuyện của hai anh em rồi. Trí, mẹ nói này. Mẹ chẳng nhẫn tâm đẩy các con vào chỗ bom rơi đạn lạc, các con hiểu chứ.

TRÍ, TÍN: Vâng ạ.

BÀ NHÂN: Nhưng đúng là thời này, ở nhà nó hèn người đi, mà đào ngũ về càng hèn. Các con thấy đấy, anh Nghĩa có dám ngẩng mặt nhìn ai đâu. Nên các con muốn đi, mẹ không cản. Chỉ cần các con hứa với mẹ một điều.

TRÍ, TÍN: Điều gì ạ?

BÀ NHÂN: Là bằng giá nào cũng phải bình an trở về với mẹ.

TRÍ, TÍN: (*Ôm lấy bà Nhân*) Chúng con hứa.
Màn hạ. Nhạc nổi lên.

Nhà Nghĩa Hường. Căn nhà trơ trọi, trống hoác.

Tiếng trẻ khóc.

HƯỜNG: *(Bế lấy con, nựng)* À ớ ờ ời...

NGHĨA: *(Bực)* Ru con thế à?

HƯỜNG: Thế anh ru đi.

NGHĨA: Tôi sắp đi bây giờ.

HƯỜNG: Ngày nào cũng đi, đi, đi, mà có mang được cái gì về cho cái nhà này đâu. Thế mà anh bảo với tôi anh đánh giặc giỏi lắm.

NGHĨA: Cô không biết bố tôi đánh giặc giỏi nhất cái tổng này à?

HƯỜNG: Bố anh giỏi chứ có phải anh giỏi đâu.

NGHĨA: *(Quát)* Nói một câu cãi một câu là sao?

HƯỜNG: Thế thì anh quát tôi lên nhà cũng có gì ăn đâu mà quát cho mệt?

NGHĨA: Biết thế ngày xưa tôi ở quách chiến trường cho bom đạn nó nổ cho tung người còn hơn về ở với cô. Giờ ời là giờ sao lại khổ thế này.

HƯỜNG: Anh thì đừng cảm lắm đấy, bố khi, đang làm cấp dưỡng ăn sung mặc sướng, bị bắt cầm súng là chạy ngay về.

NGHĨA: Cô có im cái mồm đi không?

Đứa bé lại ré lên

HƯỜNG: Anh có im không. Quát lên con nó lại khóc bây giờ.

NGHĨA: Khóc mặc xác nó. Khốn nạn cho cái thân tôi.

HƯỜNG: Anh tưởng tôi sung sướng lắm à. Cả tháng nay có được bữa nào tử tế không? Có còn ra cái hồn người không?

NGHĨA: Cô rửa tôi đấy à?

HƯỜNG: Rửa thì sao.

NGHĨA: *(Giơ tay lên định tát)* Đây thì...

HƯỜNG: *(Nghênh mặt lên)* Anh thích thì anh giết tôi luôn đi. Đồ hèn nhát, thấy đánh nhau thì chạy, về nhà ra oai tát vợ à?

Nghĩa cúi gầm mặt xuống, nuốt nước bọt đánh ực một cái.

Nghĩa thở dài.

HUỜNG: *(Bâng quơ)* Biết thế chẳng bảo anh về làm gì. Sống như này có khác gì con vật đâu. Đi đâu người ta cũng nhòm ngó, không ai nói ra nhưng mắt họ lạ lắm, kinh khủng.

NGHĨA: Thôi, em nói nữa làm gì. Việc bây giờ là kiếm ra cái gì để ăn, để sống. Khốn nạn, mấy cái cây này phải vài năm nữa mới bán được.

BÀ NHÂN: *(Chống gậy vào)* Thằng khốn nạn, thằng hèn nhát đâu rồi!

NGHĨA: *(Lúng túng)* Mẹ, có gì mẹ từ từ nói!

BÀ NHÂN: Mày còn giả vờ không biết gì à. Em mày, đứa thông minh nhất nhà, nó hy sinh rồi.

NGHĨA: *(Sững người, ôm lấy mặt)* Trí ơi, Trí ơi *(oà khóc)*.

BÀ NHÂN: Thằng khốn nạn này. Vì mày đào ngũ mà em mày đang học dở lớp 10 xung phong đi bộ đội, rồi vào chủ lực. Giờ mày trắng mắt ra chưa, em mày hy sinh rồi đấy!

NGHĨA: Mẹ ơi, con cũng đau lắm *(oà khóc)*

BÀ NHÂN: Mày giỏi lắm. Anh mày cũng đang ở chiến trường, rồi thằng út cũng trốn nhà đi rồi. Minh mày ở nhà sống chui sống lủi thế này mà mày chịu được à? Thằng hèn nhát, mày có còn là đàn ông không? Mày há hê chưa, em mày không bao giờ về nữa rồi đấy.

HUỜNG: *(Thì thầm vào tai Nhân)* Anh tìm cách trốn đi, để em đỡ cho.

NGHĨA: Ừ, để anh tìm cách.

BÀ NHÂN: *(Ngửa mặt lên trời)* Giờ mày thấy rồi đấy, em mày không còn nữa, không bao giờ về với mẹ nữa. Thằng khốn nạn, nhà mình từ xưa đến nay có ai hèn nhát như mày đâu. Ông ngoại mày sáu chục tuổi đầu còn bán hết gia sản đi làm cách mạng, cha mày thì hiên ngang như thế, anh Lễ mày thì đi biệt hơn chục năm trời. Mày không xứng đáng là con tao, không được là con tao nữa!

HUỜNG: *(Quỳ xuống, khóc)* Mẹ ơi, con xin mẹ. Mẹ đừng chửi chồng con nữa, chồng con có thể nào cũng là con của mẹ. Mẹ chửi con đi, mẹ chà đạp con đi, tại con tất cả. Tại con sợ mất anh ấy nên viết thư bảo anh ấy về, chứ anh ấy không hèn nhát như mẹ nói đâu. Mẹ ơi, con là con gái, con sợ cảnh mất người yêu lắm, con sợ lắm.

Nghĩa len lén chuồn đi.

BÀ NHÂN: Con không có lỗi gì, đàn bà ai chẳng sợ mất người yêu, mất chồng. Lỗi là ở thằng con mẹ hèn dõn, nó làm hai em nó đều phải ra đi. Thằng Trí thì mất rồi, còn thằng Tín thì mới 16 tuổi đã biết gì đâu mà đã phải lên đường.

HƯỜNG: Mẹ ơi, chú Trí mất con cũng đau lắm chứ, con biết chú ý từ nhỏ. Chị em con thân nhau lắm, có cái gì cũng chia cho nhau. Hôm chú ý đi thi học sinh giỏi được thưởng cái khăn mặt cũng mang về tặng chị, đến giờ cái khăn ấy con vẫn còn giữ. Mẹ ơi, người mất thì cũng mất rồi.

Tiếng trẻ con khóc.

Hường vội nựng con, rồi vạch vú cho con bú.

Đưa bé vẫn ré lên.

HƯỜNG: Sao con không có sữa thế này.

BÀ NHÂN: *(Oà khóc)* Mẹ ơi, lâu nay nhà con bữa đực bữa cái, con thì mới sinh cháu chẳng làm được gì. Anh Nghĩa nhà con đi làm đâu người ta cũng không nhận, nói hằn ra là không nhận thứ đào ngũ. Anh ấy lại không biết đánh dậm, chẳng biết làm vườn, trồng được ít cây thì phải vài năm nữa mới có quả.

BÀ NHÂN: Đưa cháu đây cho mẹ.

Hường đưa đứa con cho bà Nhân.

BÀ NHÂN: *(Vuốt tóc đứa bé, rồi ru hời)*

À ơi...

Mấy đời bánh đúc có xương

Mấy đời giặc cướp...à ơi...có thương dân mình

Sống nhục không bằng chết vinh

À ơi..

À ời...

HƯỜNG: Mẹ giỏi thật đấy, ru có thể mà bé đã ngủ.

BÀ NHÂN: Mẹ ru bốn đứa con rồi, mẹ biết làm sao cho trẻ ngủ *(đưa lại đứa bé cho Hương)*

Hường đỡ lấy đứa bé.

BÀ NHÂN: Mẹ bảo này.

HƯỜNG: Dạ.

BÀ NHÂN: Sáng sớm ngày kia, qua mẹ, phải thật sớm.

HUỜNG: Để làm gì ạ?

BÀ NHÂN: Ngày mai mẹ cho thợ vào xẻ mấy cây xoan, rồi mẹ đưa tiền cho mua gạo thịt mà ăn. Chứ con gầy thế này, rồi lấy đâu sữa cho cháu. Nhớ phải đi thật sớm, không người làng họ nhìn thấy.

HUỜNG: *(Rôm rôm)* Con cảm ơn mẹ. Thế mà con cứ tưởng mẹ đã từ mặt vợ chồng con từ ngày chú Trí lên đường.

BÀ NHÂN: Mẹ từ là từ cái thằng hèn nhất, chứ con cũng là con của mẹ mà.

HUỜNG: *(Oà khóc)* Mẹ ơi. Con thương mẹ lắm. Con biết, mẹ tuy rất giận anh Nghĩa nhưng vẫn lo cho chúng con. Nếu mẹ không xin xã cho chúng con mảnh đất này, thì không hiểu bây giờ chúng con còn phải dưng lều ở đâu.

BÀ NHÂN: Con không phải thương cho mẹ. Nước mắt muôn đời chảy xuôi, chỉ cần con lo cho con con mọi điều, là mẹ vui lắm rồi. Mẹ từ lâu goá bụa, mẹ chỉ vui niềm vui của con, của cháu, con có hiểu không *(nước mắt giàn giụa)*.

HUỜNG: Mẹ ơi, con hiểu lắm chứ. Từ khi con có thằng Ngàn đây, con bắt đầu hiểu tấm lòng của mẹ.

BÀ NHÂN: Cho nên con có biết không, mẹ như đứt từng khúc ruột khi em con là thằng Trí mất. Thằng bé đã ngoan lại học giỏi, em nó thương mẹ lắm *(nấc lên từng hồi)*.

Ông Tú Lạch ra, đứng nép vào một bên.

HUỜNG: Mẹ ơi, mẹ đừng quá buồn ạ.

BÀ NHÂN: Mẹ có buồn đâu. Mà mẹ đau, đau lắm con ạ. Ngày mẹ nhận được tin, tự nhiên cây hoa em nó trồng héo úa, mẹ đã biết có tin chẳng lành *(mở mắt ra, mắt bà đột nhiên trắng)* Sao mẹ không nhìn thấy gì thế này, sao đột nhiên mọi thứ đều mờ mờ thế này.

HUỜNG: *(Thất thanh)* Mẹ ơi *(hét gọi)* Anh Nghĩa ơi.

ÔNG TÚ LẠCH: *(Chạy vào)* Bà Nhân, bà Nhân. Sao lại thế này.

HUỜNG: *(Khóc)* Mẹ ơi.

ÔNG TÚ LẠCH: *(Thở dài)* Cháu ơi, mẹ cháu khóc cả đêm, giờ thành ra thế này đây.

HUỜNG: Chú ơi, giờ phải làm thế nào. Để cháu đưa mẹ cháu vào nhà.

BÀ NHÂN: Thôi, để mẹ đi về. Mẹ thuộc từng cái cây ngọn cỏ trên đường này. Đêm nào mẹ chẳng đi đến đây, mà đêm thì có phải nhìn đâu, để nghe tiếng cháu mẹ khóc.

HUỜNG: Mẹ ơi, sao mẹ không vào với chúng con. Chúng con chỉ mong mẹ vào nhà chúng con dù chỉ một lần.

Đưa bé lại oà khóc.

BÀ NHÂN: Đưa cháu cho mẹ.

Hường đưa đứa bé cho bà Nhân.

BÀ NHÂN: *(Cất tiếng ru ời)* À ơi

Con ơi con ngủ cho ngon

Ngày sau con lớn, à ơi, nước non thanh bình à ớ ơi...

Tiếng khóc dứt dần.

Bà Nhân đưa đứa bé cho Hương, rồi đứng lên.

HUỜNG: Mẹ...

ÔNG TÚ Để tôi đưa bà về.

LẠCH:

BÀ NHÂN: Thôi không cần đâu ông.

ÔNG TÚ *(Nhẹ nhàng)* Thôi cứ để tôi đưa bà đi một quãng đường, cho có bạn
LẠCH: có bè. Chúng ta già cả rồi, chuyện thời trẻ bỏ đi.

BÀ NHÂN: Vâng. Cảm phiền ông.

Sân khấu tối lại, Hương bế con vào.

Âm nhạc nổi lên dịu dịu, êm nhẹ.

ÔNG TÚ *(Vừa đi vừa nói)* Bà ạ, thôi cố nén mọi chuyện lại. Giờ vẫn còn hai
LẠCH: đứa ở xa, chúng nó chưa về với bà được. Bà sống vì chúng nó đi.

BÀ NHÂN: Vâng, tôi hiểu.

ÔNG TÚ Sau này, tôi sẽ năng đến chơi với bà hơn.

LẠCH:

BÀ NHÂN: Thôi, tôi không cần. Vả lại ông cứ đến nhiều, xóm làng lại dị nghị.

ÔNG TÚ Tôi sợ đêch gì cái xóm làng. Quan trọng là tôi muốn qua lại.

LẠCH:

BÀ NHÂN: Đã bảo là không mà.

ÔNG TÚ Bà không cho nhưng tôi cứ.

LẠCH:

BÀ NHÂN: Ông cứ kệ xác nhà ông. Nói cho ông biết, tôi không thích là tôi vụt đấy.

ÔNG TÚ Khổ quá, bà chẳng hiểu gì cả. Giờ tôi chỉ muốn chúng ta như những
LẠCH: người bạn già thôi.

BÀ NHÂN: Tôi lạ gì ý đồ của ông.

ÔNG TÚ Tôi có ý đồ gì cũng chả làm được gì.

LẠCH:

BÀ NHÂN: Ý ông là sao?

ÔNG TÚ Chả giấu bà làm gì (*thở dài*) Mấy năm trên rừng, tôi bị sỏi, rồi sốt
LẠCH: rét, nên giờ có khác gì con gà sống thối.

BÀ NHÂN: Thế mà hỏi về nhảy vào cứ như ăn sống tôi đến nơi ấy.

ÔNG TÚ Tại vì bà vẫn đẹp quá.

LẠCH:

BÀ NHÂN: Thảo nào từ ngày ấy đến giờ ông có chịu lấy vợ đâu. Người ta lại
đổ tiếng cho tôi là vì ông mê tôi mà không lấy ai.

ÔNG TÚ Tôi lại thích cái tiếng đó, thế mới hay.

LẠCH:

NGHĨA: (*Chạy đến, ôm chầm lấy bà Nhân*) Mẹ ơi, con xin lỗi mẹ, tại con,
tại con tất cả. Mẹ đánh con đi, mẹ giết con đi.

BÀ NHÂN: (*Ôm chầm lấy Nghĩa*) Con ơi, mẹ nở lòng nào. Con cũng là con của
mẹ mà.

Đèn tắt. Chuyển cảnh.

CẢNH 7

Vườn nhà bà Nhân.

Những bụi cây hoa rung rinh trước gió.

Thằng Ngàn lấy bình ô-doa ra tưới cây.

NGÀN: (*Hát*) À ơi

Mấy đời bánh đúc có xương

Mấy đời giặc cướp...à ơi...có thương dân mình

ÔNG TÚ *(Ra, lúc này đã già, tóc bạc phơ)* Ngàn đây hả cháu?

LẠCH:

NGÀN: Vâng, cháu chào ông Tú Lạch. Ông đi đâu đấy.

ÔNG TÚ Ông đi ngang qua, thấy cháu hát hay quá nên ghé lại *(giúi vào tay*
LẠCH: *Ngàn cái gói)* Ông cho cháu mấy cái bánh rán mật này, ăn cho chóng lớn.

NGÀN: *(Lắc đầu)* Bà cháu không cho cháu nhận đồ của người lạ.

ÔNG TÚ Ông có phải người lạ đâu. Ông là người quen đó chứ. Lạ thì ao cháu
LẠCH: biết ông.

NGÀN: Để cháu vào xin phép bà cháu đã.

ÔNG TÚ Ông cho phép rồi, cháu không phải sợ.
LẠCH:

NGÀN: *(Ngán người)* Thế cũng được ạ?

ÔNG TÚ Được. Chẳng gì ông cũng suýt nữa lấy bà cháu.
LẠCH:

NGÀN: Đâu mà, bà cháu kể ngày xưa ông lêu lổng nên bà cháu không thích.
Thế bây giờ ông còn lêu lổng không?

ÔNG TÚ Không, ông già rồi còn lêu lổng gì nữa.
LẠCH:

NGÀN: Thế sao ông không lấy vợ? À cháu biết rồi, tại ông vẫn mê bà cháu
chứ gì. Để cháu vào bảo bà cháu lấy ông nhé.

ÔNG TÚ Cái thằng lém lỉnh quá, giống bà nó y đúc.
LẠCH:

NGÀN: Ngàn ơi.

ÔNG TÚ Ông về đây *(lạch bạch đi ra)*.
LẠCH:

NGÀN: Bà ơi ông Tú Lạch đến.

BÀ NHÂN: *(Ra)* Đâu, mời ông vào nhà đi con.

NGÀN: Ông ấy lại chạy đi mất rồi.

BÀ NHÂN: Thế con làm gì ngoài đó mà lâu thế?

NGÀN: Con tưới hoa ạ.

BÀ NHÂN: Con giỏi lắm.

NGÀN: Bà ơi có phải chú Trí con là anh hùng không?

BÀ NHÂN: Đúng con ạ.

NGÀN: Có phải trước khi hy sinh chú hạ gục vài trăm người kẻ thù không?

BÀ NHÂN: Sao con lại nói là kẻ thù. Con phải nói là đối phương hay đối thủ thôi. Chẳng ai là kẻ thù mãi mãi của ai cả.

NGÀN: Vâng. Thế có đúng chú con đánh được từng ấy người không ạ?

BÀ NHÂN: Không nhiều đến thế, nhưng chú con vẫn là anh hùng.

NGÀN: Thế thì bố con không phải anh hùng rồi (*rom róm*).

BÀ NHÂN: Bố con tuy không phải anh hùng, nhưng đã cho bà một đứa cháu xinh xắn ngoan ngoãn thế này, là bà mừng rồi.

NGÀN: Bà ơi sao cây na mãi không có quả thế.

BÀ NHÂN: Cây na mới trồng mà con. Mới lại, cây này là chú Tín trồng. Chú thực tế, không thích trồng hoa. Chú bảo là chiến tranh còn dài nên trồng cây, bao giờ na có quả thì chú sẽ về.

NGÀN: Vậy con sẽ chăm sóc cho cây mau có quả để chú mau về. Bà ơi, con tè ra rồi pha nước tưới cây cho cây mau có quả nhé.

BÀ NHÂN: Không cần đâu con. Đưa bà ra đây nào.

NGÀN: Bà không nhìn thấy gì nữa, sao hôm nào bà cũng đòi ra ngắm cây thế ạ?

BÀ NHÂN: Bà có ngắm cây đâu, bà nói chuyện với cây đấy chứ. Cây cỏ cũng có linh hồn mà con.

NGÀN: Thế ạ. Vậy để con nói chuyện (*nhìn cây hồng*) Chú Trí ơi, con lớn lên mà chẳng được gặp chú nữa, sau này con lớn con sẽ đi bộ đội trả thù cho chú.

BÀ NHÂN: Lúc con lớn thì có khi hoà bình rồi.

NGÀN: Sao bà biết?

BÀ NHÂN: Bà cảm thấy thế. Chứ từng ấy năm chiến tranh, sức người cũng tàn rồi, ai mà chịu nổi nữa.

NGÀN: Bà nói thật chứ.

BÀ NHÂN: Con có thấy bà nói dối con cái gì không. Cái gì bà biết bà bảo biết, không biết thì nói là không biết, còn cái gì mà bà cảm thấy bà cũng nói với con như thế cơ mà. Ở đời nói dối sẽ bị người dối lại. Mình nói thật, thì cây khô cũng nở hoa.

NGÀN: Bà ơi, sao tự nhiên gió thế nhỉ?

BÀ NHÂN: Trời đất sao mà mình biết được hả con.

NGÀN: Không phải đâu ạ, gió thổi cây hồng chú Trí trồng thôi ạ. Các cây khác không có gió.

BÀ NHÂN: Thế à *(đưa tay, Ngàn dắt bà ra. Bà Nhân ghé tai vào cây hoa hồng)*. Con ơi, con định nói với mẹ điều gì thế. Mấy năm rồi, có đêm nào mẹ không nhớ đến con đâu.

NGÀN: chú ở cây hoa đó ạ.

BÀ NHÂN: Không phải con ạ, mà cây hoa chú trồng nên mang cốt cách của chú. Đạo chú mất cây hoa cũng ủ rũ, bà phải chăm sóc mãi, cây hoa mới sống lại đây *(rùng mình)* Sao bà thấy tự nhiên sáng loá ra thế này.

Ngàn đỡ bà Nhân.

BÀ NHÂN: *(Mở kính đen ra, giụi mắt)* Con ơi, bà nhìn thấy rồi.

NGÀN: *(Reo lên)* Mừng quá, bà sáng mắt trở lại rồi.

BÀ NHÂN: *(Chăm chú nhìn các cây)* Con nhìn nhé, đây là cây ông nội trồng, ngày nào bà cũng chăm sóc cẩn thận. Đây là cây bác Lễ trồng, bác đi lâu rồi nên cây cũng sắp thành cây già. Còn hôm nay, cây hoa hồng chú Trí trồng lại đột nhiên có gió, chẳng biết chú định báo mộng gì cho bà.

NGÀN: Mắt bà sáng hẳn rồi, ôi con mừng quá.

BÀ NHÂN: Bà cũng vui quá con ơi *(lấy tay giụi mắt)* Để bà nhắm mắt lại cho quen rồi mở ra. Từ hôm có tin dữ của chú, bà có nhìn thấy gì nữa đâu *(mở mắt ra)* Sao, sao lại loá thế này *(bà Nhân ngã xuống)*.

Ngàn lay người bà Nhân, hốt hoảng.

NGÀN: Bà ơi, bà tỉnh lại đi. Bà tỉnh lại đi. Bà ơi. Bà đừng đùa con (*thất thần*) Bà ơi. Có ai không, có ai cứu bà cháu không?
Ông Tú Lạch vào, theo sau là Đét.

NGÀN: Ông ơi, bác ơi, bà cháu làm sao thế này.
Ông Tú Lạch chạy đến, đỡ bà Nhân lại, đưa tay ra trước mũi.
Ông Tú Lạch mắt như mờ đi, người rung lên.

ÔNG TÚ LẠCH: (*Thét lên*) Nhân ơi, sao em lại đi lúc này. Anh và cháu Đét đến để báo cho em tin là thằng Trí không chết, nó bị báo tử nhầm. Nhân ơi, sao em không ở lại thêm chỉ vài phút nữa thôi.
Đét cầm tờ giấy, run run.

NGÀN: (*Oà lên*) Ông ơi, bác ơi, bà cháu mất rồi à (*gào lên*) Bà ơi, bà ơi.
Ánh sáng tối đi.

HẾT